
IZR. TANÜGYI ÉRTESEITŐ

A szerkesztésért felelős: Kornfeld Gyula.

Megjelenik minden hó 1-én. — Kiadja az „Orsz. Izr. Tanító-egyesület.” — Előfizetési ár: nem tagok számára egész évre 4 korona. — Az egyesület tagjainak díjmentesen jár. — Az előfizetési pénzek és tagsági díjak Győri Adolf egyesületi pénztároshoz, VI. Eötvös-utca 6. szám, küldendők. Szerkesztőségi iroda: VII., Sip-utca 12. szám.

Tartalom: Gróf Apponyi Albert. — Szeressük a gyermeket! Irta *Bárd Vilmos*. — A szülői iskola (házi nevelés). Irta *Földes Lipót*. — Egy kicsiségről. Irta *Gárdos Mór*. — Kisebb közlemények. Irta *Rózsa Ede*. — Tárcza: Három kérdés. Irta gróf *Tolsztoj Leó*. — Egyesületi élet. — Nekrológok: Schwarz Mór. Irta V. Spitzer József. Irta *Szántó Ede*. — Hírek iskoláink életéből. — Vegyesek - Hirdetések.

Gróf Apponyi Albert.

A jelenlegi politikai fordulat történeti nevezetességű mozzanatai közül bennünket, tanítókat legjobban érdekel, legközelebbről érint az a tény, hogy az ellenzéki vezérférfiak közül Ő Felsége Apponyi Albert grófot nevezte ki vallás- és közoktatásügyi miniszternek. Apponyi Albert grófot ez új állásában a nemzet lelkesedése fogadta, mely egyrészt a politikai válságot megszüntető békének, másrészt a nemzeti küzdelem nagytehetségű vezérének, de nem kevésbé az ő egyéniségének, személyének szolt.

Hosszú parlamenti múltjában nem egyszer volt ünneplésben része, a népszerűség nem egyszer övezte dicsőséggel ellenzéki szereplését, fényt és dicsőséget szerzett magának és a magyar névnek e hazán kívül külföldön is, de népszerűsége tetőpontján áll most, midőn a komoly alkotások terére lép, midőn mint a magyar kultúra vezére, módjában van megvalósítani azokat az eszméket, melyekért eddig küzdött, melyekért eddig lelkesült és lelkesített.

Új korszaknak nevezték el a politikai fordulat folytán beállott új helyzetet, új korszaknak, melyben kormány és parlament, a magyar nemzet minden pártja és minden rétege a nemzeti eszme megvalósításán, a magyar nemzeti állam kiépítésén akar dolgozni. Ily időben, ily korszakban kell, hogy a tanító-ságnak hivatása kétszeresen fontossá váljon, hogy a tanító-ság munkájának becase mindenki előtt nyilvánvalóvá legyen. Mert ha a magyar tanító-ság eddig is mostoha körülmények között, kellő értékelés nélkül is el nem lankadó harc-osa volt a magyar nemzeti eszmének, a magyar kulturának, úgy ez új korszakban az ő kipróbált munkásságára vár a legnagyobb teendő. S midőn az új miniszterben a magyar nemzeti eszméért küzdő vezérek egyik legnagyobb hősét tiszteljük, hisszük és reméljük, hogy új hivatásában ismeri hadseregének, a magyar tanító-ságnak, a magyar nemzeti eszme megvalósításáért kifejtett eddigi munkásságát, hisszük és reméljük, hogy minden lehetőt el fog követni,

hogy e hadsereget erősítse, felvértezze, legyőzhetetlenné tegye. Ha valaha, úgy a magyar tanítóság most várja a magyar nemzettől, hogy azon régi becsületbeli tartozását — hogy Apponyi Albert gróf szavával éljünk — melynek törlesztését oly régóta epedve várjuk, most ez új korszakban a tanítóság kívánsága szerint kiegyenlíteni fogja.

Gróf *Apponyi* Albert múltja, eszméi és székfoglaló beszédei pedig remélünk engedik, hogy a magyar tanítóság jogos követeléseinek, anyagi és erkölcsi érdekeinek nemcsak szószólója leszen, azoknak jogosságát nemcsak elismerni fogja, hanem azoknak megvalósítását mihamarább kieszközölni, keresztülvinni fogja.

E nagy, mindent egybefoglaló kívánság mellett nekünk zsidó tanítóknak nincsenek specialis kívánságaink. Aki az új miniszter kulturpolitikáját ismeri, az tudja, hogy a felekezeti iskolák, felekezeti intézmények nála védelmet, jóakarató támogatást fognak találni. Az új korszak vezető eszméi pedig nekünk zsidó tanítóknak nem újak. Mi eddig is a magyar nemzeti eszme munkásai, a magyarosodás terjesztői, a hazának hű fiai voltunk. A zsidó iskola érdemei ez irányban a múltban is ismertek voltak, a jövőben csak gyarapodhatnak. Az új korszak eszméiben a zsidó tanítóság tehát saját törekvéseinek diadalát üdvözölheti, a magyar kultúra hivatott vezérében, gróf *Apponyi* Albert miniszterben pedig egy jobb jövőendő megvalósítóját.

* * *

Egyesületünknek húsz tagú küldöttsége április hó 28-án tisztelgett gr. *Apponyi* Albertnél, az ujjonnan kinevezett vallás- és közoktatásügyi miniszternél, hogy őt üdvözölje. A küldöttség szónoka *Csukási* Fülöp alelnök volt, ki a következő beszédet intézte a miniszterhez:

„Nagyméltóságú Miniszter Úr! Kegyelmes Urunk!

Azon alkalomból, hogy felséges királyunk és nemzetünk bizalma folytán Nagyméltóságod nemzeti kulturhadseregünk élére került, megjelentünk az Orsz. Izr. Tanítóegyesület képviselőjében, mint az ország zsidó tanítósága összességének hű tolmácsai, hogy hódolatteljes tiszteletünknek, örömünknek és ragaszkodásunknak kifejezést adjunk.

Hálás örömmel valljuk és hirdetjük, hogy Európa egyetlenegy államában — még a nyugoteurópai legelőrehaladottabb kulturállamokat is beleértve — sem sikerült annyira, mint hazánkban a zsidó felekezeti tanügynek nemzeti keretbe való eredményes és harmónikus elhelyezése.

Mi, zsidó iskolában működő, zsidó hiten levő magyar tanítók érzésben és cselekvésben, búban és örömben, jogban és kötelességben teljesen egybeforrtunk más hiten levő tanító testvéreinkkel.

Csak annyiban tér el tanítói működésünk szelleme más jellegű iskolákban működő testvéreink működésétől, hogy korunk erkölcsi felfogásának alapot vetünk szent hagyományaink közlése által, hogy az új világrendnek jogos kívánalmait megerősítjük régi szent hitünknek vele megegyező követelményeivel.

Minden más tekintetben egyenjogú és egyenrangú tagjai vagyunk annak a nagy kulturhadseregnek, melynek lánglelkű vezérével ez idő szerint Nagyméltóságod személyében van szerencsénk tisztelhetni. Ezt a szerencsés helyzetet azoknak a halhatatlan vezéreknek köszönhetjük, kik népoktatási törvényünket látnoki lélekkel megalkották, azt a jogegyenlőség és szabadság meg-

rendíthetlen alapjára helyezték. Azoknak a férfiaknak, kik ezt az alapot fejlesztették és négy évtizeden át kiépítették.

Minthogy Nagyméltóságod a népoktatási törvény megalkotása óta vezérlő tevékenységet fejtett ki nemzeti kulturéletünk tovább fejlesztésében is, jó lélekkel mondhatjuk, hogy eziránt való törvényhozói tevékenységeért örök hála kötelezte a hazai zsidó tanítóságot.

Mikor 40 évvel ezelőtt bölcs elődeink az ország zsidó tanítóságát az Orsz. Izr. Tanítóegyesület zászlaja köré csoportosították, nem szűkeblű felekezeti szeparisztikus hajlamoknak akartak kifejezést adni, hanem felekezeti tanügyünk sajátos működésének alapjait szilárdították meg. Iskoláink nincsenek alapítványozva, papjaink egyházi vagyonnal nem rendelkeznek, hitközségeink szegények, egységes központi szervezetünk nincsen, egyedül egyesületünk alkotja azt az egységes kapcsolatot, mely a zsidó iskola szellemét irányítja. tanügyi közvéleményt létesít, nemzeti irányt hagyományos zsidó jelleggel követ. Megteremtettük az első magyar-zsidó bibliát, a magyar-zsidó olvasókönyveket, 31-féle közkézen forgó kiadványunk a zsidó tanítók nemzeti irányban való munkásságáról tanuskodik.

Gyámolítjuk özvegyeinket, segítjük árváinkat, gyógyítjuk betegeinket, támogatjuk a lankadót, az ügyefogyottat, segíezzük a tanítók gyermekeit, megteremtettük az árva-alapot, a kiházasítás alkalmából segélyt nyújtó „Erzsébet-alapot“ és legújabban megvetettük alapját az üdülő-telepnek. Mindezek egybefoglalva alkotják az „Orsz. Izr. Tanítóegyesület“ működési körét. Hogy mindezt megteremthettük, azt nagyrészt a törvények szabad szellemének és a törvényt alkalmazó és végrehajtó magas kormány jóakaró erkölcsi támogatásának köszönhetjük.

Mi zsidó tanítók ezt a támogatást úgy háláljuk meg, hogy szívvel-lélekkel a magyar nemzeti eszme terjesztésének szolgálatában állunk.

Minden egyes zsidó iskola a nemzeti kultureszmének egy-egy erős vára, minden egyes tanító a nemzeti kulturhadseregnek lelkes tagja. Ha ebben a miniszteriumban ügyes-bajos dolgainkkal gyakran alkalmatlankodunk: ne vegye azt Nagyméltóságod zaklatásnak. Ha gyakran kérünk valamit, ne vegye Nagyméltóságod tolakodásnak, mert ez csak azt bizonyítja, hogy mi nagyon szegények vagyunk. Vannak a zsidó tanítóságnak sajgó sebei is, de a mai ünnepies alkalom hangulatát azoknak kitárásával nem akartuk rontani.

Csak annyi támogatást kérünk, amely arányban részesei vagyunk a nemzeti kulturmunkának. Legyen Nagyméltóságod meggyőződve, hogy abban a szerény körben, melyben működünk, nálunknál hivebb és lelkesebb munkásokat nem talál.

Alázatosan kérjük kegyes jóindulatát és pártfogását, felekezeti *intézményeink, tanítóink és országos egyesületünk* érdekében. Adja a magyarok Istene, hogy Nagyméltóságodat ezen a díszes helyen, mint a magyar tanítóság lánglelkű vezérét, mint a nemzeti kultureszmék világító oszlopát még sok-sok éven át üdvözölhessük!

A miniszter a nagy eloquentiával előadott üdvözlő beszédet figyelemmel hallgatta végig és aztán következőképpen felelt:

„Tisztelt Uraim! Fogadják köszönetemet üdvözlésükért és oly szép szavakkal kifejezett bizalmukért. Engem e helyen, melyre ő Felsőge kegye állított, kormányzati működésemben egy elv, vagyis inkább egy elvnek két egybefolyó ága vezérel: a *lelkiismereti szabadság és a tanítási szabadság* alapvető elve. Ennek az elvnek köszönheti az önök felekezete, mint szónokuk jól mondta, hogy helyzetük e hazában minden tekintetben legalább is oly kedvező, mint Európa nyugati államaiban, és hogy ez így van, ez a magyar nemzetnek

becsületére válik. E kormányzati elvem mellett felekezeti intézményeik, különösen iskoláik további fejlődésének mi sem áll majd utjában, én tehát biztos számítok arra, hogy úgy mint azt eddig is dicséretes módon tették, ezentúl is minden munkásságuk a magyar nemzeti eszme erősítését, a magyar kultúra fejlesztését fogja szolgálni. A zsidó tanítóságnak ez irányban kifejtett munkásságát és érdemeit jól ismerem; tegyék meg továbbra is kötelességüket, dolgozzanak továbbra is e szellemben és jóakarató támogatásomra biztos számíthatnak. Ismételten köszönöm, tisztelt Uraim, üdvözlésüket.“

A miniszter szavait több ízben helyeslés és éljenzés kísérte, mire ő nagyméltósága szívélyesen búcsuzott a megjelentektől.

Szeressük a gyermeket !

A XX. század a gyermek százada. Soha annyit és annyira nem foglalkoztak a gyermek lényével, mint századunkban. A tanítók felismerték, hogy a pedagógia nem lehet az az elvont tudomány, mely nem egyéb a módszerek tudományos rendszerénél, hanem abba életet kell tölteni. Annak minden szava, minden betűje kell, hogy összefüggésben legyen a gyermek lényével, mert csak akkor felel meg igaz céljának. Ez a felismerés vezette a tanítókat arra, hogy a gyermeket ne tekintsék tisztán a tanítás alanyának, ki szenvedőlegesen vesz részt tanításunkban, hanem kell, hogy annak főszereplője legyen. Minden tanításunk a gyermekből, annak testi és lelki tulajdonságaiból, egyéniségéből induljon ki. Ez pedig csak úgy lesz lehetséges, ha a tanító ismeri a gyermeket. A tanító minden igyekezete azon legyen, hogy akikkel egész életén át foglalkozik, azokat minél jobban, minél alaposabban ismerje meg. Ehhez pedig csak egy út vezet: szeressük a gyermeket!

Szeressük a gyermeket! Ez legyen alapja és betetőzője minden módszernek, minden tanításnak és minden fegyelmezésnek. A gyermek iránti szeretet legyen vezérfonalunk a gyermekkel való minden érintkezésben és minden vonatkozásban. Megnyerni a gyermekek szeretetét: ez legyen minden tanítónak főcélja, mert ha ez megvan, akkor a tanítás a munka felével meg van könnyebbítve.

Szeressük a gyermeket! Hisz ez oly könnyű és háladatos dolog. Akinek helyén van a szíve, akit még az élet ridegsége és zordsága teljesen fásulttá nem tett, akiben a nemes érzelmeknek akárcsak foszlányai is megvannak még, az szeretni fogja a gyermeket. A gyermek oly bizalommal, szeretettel közeledik tanítójához, hogy ez csakis vizontszeretetet kelthet. Mikor belép az iskolába — ha csak oktalan emberek nem oltottak beléje félelmet az iskola iránt — sugárzó arccal, fénylő szemmel közeledik tanítójához, azzal a nyíltsággal és őszinteséggel, mely csak a gyermeknek adatott meg. Hisz tőle várja azt, hogy ellássa őt olyan tanítással és neveléssel, mely őt keresztül vezeti az élet rögzős útján. Szeretetéből kifolyólag tanítója minden szava szentírás lesz előtte, magaviselete pedig követendő példa. Tanítója egy szaváért kész tűzbe menni. Azt a gyermeket, aki szereti tanítóját, nem lehet az iskolából otthon tartani, még betegsége esetén sem. Szereti tanítóját, szereti ezáltal az iskolát, igyekszik kötelességeinek eleget tenni, mert egy dicsérő szó szeretett tanítójától a legnagyobb jutalom rá nézve.

Szeressük a gyermeket! Hisz ez nekünk kötelességünk, melyet a Gondviselés és hivatásunk rótt reánk. Gondjainkba vesszük azt a tehetetlen kis gyermeket, tudatlanul, a jó és szép csiráival és nekünk, tanítóknak kötelességünk ebből a csemetéből terebélyes fát növelni. Ez a munka igazán be-

fejezése és betetőzése a teremtés munkájának. Szeretettel, türelemmel oktassuk, tanítsuk azt az ártatlan kis gyermeket, ki hűen fogja követni tanításunkat. A tanító ne vigyen be az iskolába mást, csak szeretetet és elérje célját. Van-e annál lélekemelőbb és magasztosabb dolog, mintha a gyermekekkel eltöltünk egy órát, egymást megértve és szeretve, ha csak tudását egy mákszemnyivel gyarapítottuk is. Hisz az elemi iskolának nem lehet az a célja, hogy annak a kis gyereknek *tudást* adjon, hanem célja igenis az, hogy kifejlesszünk benne minden nemesebb érzést, fogékonyságot a szép és jó iránt, hogy lelkét-szívét nemesítsük és ezt csakis szeretettel érhetjük el.

A szeretetnél nincs kitünőbb fegyelmezési eszköz. Mert abban az osztályban, ahol szeretet honol, ott nem a tanító fegyelmez, hanem a gyermekek önmagukat. Szeretettől átsugározva meg fogják a gyermekek érteni, hogy azt a fegyelmet, amelyet tanítójuk tőlük megkíván, az csak a saját javukra válik, mert anélkül a tanítás lehetetlen. Minden dorgáló szóból, sőt minden büntetésből, mely a gyermeket éri, ki kell tűnnie a szeretetnek. A gyermek lássa, hogy tanítójának fáj az, hogy neki most büntetnie kell, lássa, hogy tanítója szeretete még akkor sem fordult el egészen tőle.

A gyermek rá van utalva a mi szeretetünkre. Mert azt a józanul okos szeretetet, mellyel a tanítója viseltetik iránta, sehol sem fogja tapasztalni. A szülő sohasem mutathatja azt a józan, mérsékelt szeretetet, mely ment legyen a majomszeretettől, de viszont túlhideg se legyen.

Hát mit szójunk még azokról a szegény szerencsétlen gyermekekről, kik úgyszólván nélkülöznek az édes otthont, részint, mert nincsenek szülőik, részint, mert szülőikből az élet ridegsége és nyomorusága kiirtott minden jobb érzést. Szegény szerencsétlenek! A száraz kenyér mellé nem kapnak egyebet, mint verést, ütést és szidást. Szeressük ezeket kétszeresen, pótoljuk mi nekik azt az otthont, melyet szegények nélkülöznek. Hisz oly hálásak értük. Minden jó szó, biztató tekintet kincset ér nekik és elfeledteti velük otthoni nyomoruságukat.

Szeressük a gyermeket, mert csakis ettől várhatjuk sorsunk jobbrafordulását. A szeretet vezesse végig a gyermeket minden osztályon és az oly mély és bensőséges legyen, hogy útravalóul szolgáljon neki egész életére. Ha kilép az életbe, mindig örömmel és jóleső benső érzéssel gondoljon vissza azokra az esztendőkre, amelyeket az iskola padjai között eltöltött. Válgjon benne tudattá, hogy az iskola nevelte őt emberré és hogy mindent tanítójának köszönhet. És ezzel majd egy oly nemzedéket fogunk nevelni, mely be fogja látni hivatásunk magasztosságát és fontosságát, be fogja látni, hogy az egész nemzet jövője és jellene tanítói vállán nyugszik és hálásabb lesz irántunk.

A tanító kell, hogy idealista legyen. Ne tekintse pályáját kenyérkereső hivatalnak, hanem hivatásnak, melyre őt a Gondviselés szemelte ki. Ha belép az iskolába, hagyja a küszöbön innen napi gondjait, bajait és oda ne vigyen be mást, mint szeretetet. Minden gondolata a gyermeké legyen, minden percet a gyermekkel töltsön. Foglalkozzunk vele, törődjünk bajával, emeljük magunkhoz, igyekezzünk szívét és lelkét kifürkészni. Tegyük a gyermeket barátunkká, aki feltétlen bizalmat érez irántunk és elpanaszolja nekünk apró bajait, melyek ránézve oly sokszor elviselhetetlenek. Ne taszítsuk el magunktól, mert egy durva szó a hívő gyermekből már sokszor kiölte a tanítójába vetett hitét, a bizalmát.

Szeressük a gyermeket! Ezt a mondást hallja a tanító únos-úntalan. De érezze is ezt át és váljék vérvé. Ezzel a szent érzéssel menjen be a tanító az iskolába és ez töltsse be egész lényét. Ezzel a mondattal hódítsuk meg a gyermekereget, azaz a jövőt és ezzel a mondattal fogunk is győzni. Isten áldása legyen azokon a tanítókon, akik így éreznek.

Bárd Vilmos.

A szülői iskola (házi nevelés).

(Folytatás.)

3. A különféle tudomány, ügyesség, művészet három részre osztható, amennyiben mindent, ami jó és hasznos, tanuljanak *megismerni, cselekedni* és azokról *beszélni*.

A) *Ismeret*: a) Az első 6 évben kell már, hogy tudjon a gyermek megnevezni egyes tüneményeket, természeti dolgokat, mint: föld, víz, tűz, levegő, eső, hó, jég, vas stb., tudjon különbséget a fű és fa-, hal-, madár- és más állat között. Megtanulhatja tagjainak neveit, s hogy milyen munkát végezhet azokkal. b) A látásra nézve elég, ha tudja, mi a világosság, mi a sötétség, a fehér, fekete és más gyakrabban előforduló egyszerű szín. c) Ha ismeri a napot, holdat és általában a csillagot, már kész kis csillagász. d) Földrajzból is eleget tud, ha tudja, hogy szülőhelye falu-e vagy város, ha tudja, mi a mező, rét, erdő, hegy, folyó. e) Sőt elég kronológiai ismerete is van, ha különbséget tesz az óra és nap, nappal és éjjel-, tél és nyár között. f) Ha visszaemlékezik a két-három év előtt történetekre, akkor már ez a történelem kezdete. g) Egész kis gazda, ha tudja, hogy a háznép közül ki tartozik a családhoz, ki nem. h) Politikát is tud, ha tudja, hogy van faluháza, városháza, van bíró, rendőr, ha tudja, hogy az emberek néha egy helyen (faluháza, városháza) gyülekeznek.

B) Ami a *foglalatosságot, cselekedetet* illeti, némely dolog a kedély és a nyelv által végeztetik, mint: beszélgetés, számolás, zene; mások a kedély és a kéz által: ezek a különféle kézművek, kézimunkák,

a) A beszélgetésre vonatkozólag különböztesse meg a gyermek a kérdést a felelettől és mindig a hozzá intézett kérdésre feleljen, ne adjon kitérő választ.

b) A számolásból is eleget tud, ha tudja, mi a kevés, mi a sok, ha tud 20-ig számlálni, tudja mi az egyenlő és nem egyenlő, 3 több a 2-nél, $1 + 3 = 4$ stb.

c) Méréstant is tud, ha látja: mi nagy, mi kicsiny, mi rövid, mi hosszú, mi keskeny vagy széles, mi vékony, mi vastag, mi a méter. d) Kész zenész, ha tud néhány dalt énekelni. e) A kézműnek kezdete, ha tud valamit vágni, bekötni, kikötni, összerakni stb.

C) A *beszéd* a nyelvben nyilatkozik meg, melyet nyelvtan, irálytan és költészettan által alakíthatunk, csiszolhatunk.

a) A nyelvtanból elég, ha a hat éves gyermek amit tud, anyanyelvén szépen, értelmesen el is tudja mondani. b) Az irálytanból eleget tud, ha a gyakrabban előforduló képes kifejezést érti. c) Költészettant is tud, ha 1—2 kisebb verset el tud mondani.

Az alábbiakban arról akarok most már általánosságban szólni, hogyan kell az első 6 évben a gyermeket fejleszteni:

1. Szellemileg, értelmileg; 2. a különféle tudományban, munkában; 3. a beszédben; 4. erkölcsben és erényekben; 5. végül a vallásosságban.

V. Egészséges lélek csak egészséges testben lakik.

Az értelmetlen, tehetetlen kised nem tud egészségére vigyázni, azért igyekezzék minden szülő gyermekének egészségét megóvni. Minden anya maga táplálja gyermekét; kivétel ez alól csak az esetben legyen, ha az anya valami súlyos, örökölhető betegségben szenved. Ne szoktassuk a gyermeket orvosságra, mert ez gátolja testi fejlődését. Engedjük játszani, szaladgálni; lehetőleg sokat mozogjon a szabadban és ne fosszuk meg ártatlan, gyermeki örömeitől. A vidám kedély fél egészség. Erről elég ennyi.

VI. Fejlesszük a gyermek észbeli tehetségét.

Bölcs Salamon mondja (Péld. besz. IV. f. 3. 4. 5. v.) „Mikor atyámnak gyenge fia valék és egyetlenegy az én anyámnak; tanítván engem az én atyám, azt mondá nekem: Tartsa meg beszédemet a te elméd; szerezz bölcseséget, szerezz eszességet.“

Kövesse e példát minden értelmes szülő és ne csak az anyagiakra gondoljanak mindig, hogy az a gyermek hogyan gyűjthetne számukra minél előbb és minél több vagyont, hanem eszét fejlesszék. Mert a tudomány, a bölcsesség nemesebb kincs a drága gyöngynél, vele semmi földi kincs föl nem ér. Jobbján a hosszú élet, balján a gazdagság és tisztelet.

De mikor kezdjük e nemes munkánkat, az ész művelését? Megfelel rá Salamonnak idézett példabeszéde: Mikor atyjának gyenge fia volt, már oktatta; és mikor anyjának egyetlenegy volt, még akkor is tanításban részesült.

Nagyon természetes, hogy a 6-ik évig terjedő korban rendszeres tanításról szó sem lehet, hanem a gyermeket — értelmi fokához mérten — tudatára ébresztjük mindannak, amit cselekszik, lát, hall, érez. Pl. így: 1. Otthon a házban, udvarban mutogatjuk neki: ez kenyér, víz, hús, tűz, föld, fű a szél, hideg, meleg van. 2. Az utcán: lásd jön a bácsi, néni, ló, kutya, macska, madár stb. E fogalmakat már az első 3—4 évben képes egymástól megkülönböztetni. 5—6 éves korában már más dolgokra is irányíthatjuk figyelmét, pl. mi a kő, homok, agyag; fa, ág, virág, gyümölcs. A szem látásra, a fül hallásra való, a lábbal jár, a kézzel dolgozik.

Ilyen dolgokról beszéljünk a gyermekkel, ezekről aztán kérdezzünk is egyet-mást tőle.

A látás fejlesztésénél az a kezdet, hogy a gyermek a világosság felé fordul, abba bámúl. Vigyázni kell azonban, hogy erős világosság gyenge szemét ne érje. Jó hatással van a szemre a zöld szín. Később különféle alakú és színű készítményeket mutatunk a gyermeknek. A szabadban látja az égboltozatot, fákat, virágokat, a folyó vizet stb.

Talán fölösleges mondanom, mennyire örül a kis gyermek a szép, a tiszta, az új ruhának, mily szeretettel forgatja a képeskönyveket. Adjunk tehát neki minél több alkalmat, hogy ilyesmikben gyönyörködve látását fejlessze.

A 4 éves gyermek már észreveszi a nap és hold keltét, nyugtát, a hold alakjának változását. A 6 éves már azt is tudja, hogy télen a nappalok rövidek, az éjjelek hosszúk, nyáron meg a nappalok hosszúk, az éjjelek rövidek.

Már az első év végén jobban érzi magát a gyermek anyja ölében, mint a bölcsőben és evvel helyrajzi ismeretének adja első tanujelét. 2—3 éves korában már ismeri a szobát, tudja, hogy hol alszik, eszik, hová szokott menni sétálni stb. Látja, honnan jön be a világosság, hol ég a lámpa, a tűz. Ismeri a lakás, a ház egyes részeit: szoba, konyha, padlás, pince, udvar, kert, stb. Még később már az utcát, piacot is ismeri; el tud menni a nagyszülőkhöz, közelben lakó rokonokhoz, ismerősökhöz. Sőt 6 éves korában már különbséget tud tenni a város és falu, hegy és víz között; tudja, mi a mező.

Első kronológiai ismerete legyen a kis gyermeknek, hogy tudjon különbséget a nappal és éjjel között; tudja a napnak részeit; hányszor imádkozik, eszik naponta. Azután bővíthetjük ebbeli ismereteit azáltal, hogy megtanítjuk a hét napjaira, melyek közül a 6 első munkanap, a 7. ünnep, melyet pihenésre használunk.

Mihelyst a gyermek nyelve peregni kezd, már gyakoroljuk emlékező tehetségét ilyen kérdésekkel: Ki adta neked ezt vagy azt? Hol voltál tegnap, tegnapelőtt? (nagyszülőknél stb.). Mit kaptál ott? Mit ígértek neked?

Amit a gyermek lát, vagy hall, az nyomot hagy lelkén, miért is azon legyünk, hogy ne lásson, ne halljon olyan dolgokat, melyek ártalmára lehetnek.

Szoktassuk minél korábban a rendre, tisztaságra, hogy maga tartsa rendben ruháit, azokat be ne piszkolja, el ne rongyolja. Később azt is megtudja, mire valók a bezárható bútorok, kamrák, pince, lakat, kulcs (hogy ne férhessen bárki a szekrényhez stb.). Így jó gazdákká, gazdasszonyokká válnak.

Helyes, ha a különféle házi- és gazdasági eszközöket kis játék-tárgyak alakjában adjuk nekik. Ez nemcsak kellemes időtöltés, hanem hasznos is, amennyiben így megtanulják, hogy azok mire valók.

Előbb szó volt arról, hogy a gyermek politikát is tud, ha tudja, hogy van bíró, stb. Igen ám, hallja ezeket a kifejezéseket is, de bizony meddő fáradozás volna ebben a korban az ilyen fogalmak megvilágításának megkísérlése.

Azért a gyermek politikai ismerete abban merüljön ki, hogy tudja meg, kinek tartozik engedelmességgel, ki az, kinek szavára, parancsára, jó tanácsára hallgasson, kinek hívó szavára azonnal megjelenjék, kérdésére értelmesen megfeleljen.

Jó szolgálatot tehetnek e tekintetben az alkalmas, tanulságos mesék is, melyeket a gyermek nagy élvezettel hallgat és szinte öntudatlanul tanul belőlük.

Íme, ezekből látható, hogyan kell a gyermek szellemi tehetségét fejleszteni. De nagy mulasztást követnék el, ha ez alkalommal fel nem hívnám a t. szülők szives figyelmét arra (és ezzel sokaknak téves nézetét szeretném eloszlatni), hogy — bár ők (t. i. a szülők) és mások is, kiknek környezetében a gyermek él — nagy befolyással vannak rá: de mégis a vele egykorú pajtások a legjobb példaadói, tanítói. Mert igen sokat határoz a gyermekeknél az, ha egykorúak, egy a modoruk, gondolatmenetük. Az egyiknek a felfedezését megéri a másik is. Köztük nincs alattvaló és fölebbvaló, nincs kényszer, félelem, ijedtség, hanem kölcsönös, egyenlő szeretet, őszinteség; szabadon, fesztelenül kérdezik egymást mindarról, ami éppen társalgás, mesélés, játszás közben előfordul és amire mi, idősebbek talán nem is gondolunk, mikor a gyermekkel játszunk, foglalkozunk.

Tehát ne vonja kétségbe senki sem, hogy egyik gyermek jobban élesítheti a másinak eszét, mint bárki más, azért ne zárjuk el a gyermeket a gyermektől, érintkezzenek egymással az utcán, a séta vagy játszó-téren stb.

Arra azonban vigyázzunk, hogy rossz gyermekek ne vegyüljenek közéjük, mert így bizony több lenne a kár a haszonnál.

VII. Neveljük a gyermeket munkára.

A gyermek mindig tesz-vesz, pezsgő, ifjú vére nem hagyja őt sokáig nyugodni, ami különben így jó. Azért ne is nyomjuk el az elevenségét, hanem inkább adjunk neki alkalmat a folytonos munkálkodásra, bizzunk rá egymást, hogy tevékenysége lassan-lassan tudatossá váljék. Sőt amiben lehet, segítsük is, s ne rösteljünk hozzá leereszkedve, vele játszani, neki a játszásban is példát mutatni.

Themistoklesről írják, hogy egyszer egy ifjú jött hozzá és szinte elcsodálkozott, mikor az előkelő férfit látta, mint lovagol fiával együtt a botparipán; ekkor Themistokles arra kérte az ifjút, hogy addig ne mondja el, amit látott, míg neki is nem lesznek gyermekei. Evvel értésére akarta adni az ifjúnak, hogy majd ha ő is atya lesz, érezni fog gyermeke iránt és gyermekével, s ő sem fog attól idegenkedni, amit most gyerekesnek tart.

Ha a gyermek valakitől valamit lát és utánozni akarja, ne gátoljuk benne, hanem inkább segítsük munkájában. Mivel azonban egyik-másik eszköz használata (villa, kés, olló nem gyermek kezébe való) veszéllyel jár, jól teszi a szülő, ha azokat — mint már említém — játékszer alakjában (ólom-kés,

fa-kard, puska, kis mérleg, kocsi, szánkó, malom, ház stb.) adja a kezébe. Ezekkel nem tesz kárt magában. Ilyen tárgyakkal mindig játszhatik, ügyesítheti testét, nemesítheti lelkét. Igen szeret a gyermek agyagból, fából, kőből építeni.

Amivel a gyermek játszani akar és anélkül, hogy akár magában, akár a tárgyokban (pohár, üveg stb.) kárt tehetne, játszhatik, azt engedjük meg neki, ha kell, segítsük is ez ártatlan munkájában, mert a tétlenség minden bűnnek kezdete.

Talán fölösleges itt felsorolnom, hogy a tevékenység hogyan és miben nyilvánul már a csecsemő-korban, hogyan nyitja ki szájacskáját a kicsi, mikor táplálják, mint mozgatja fejecskéjét, kezecskéjét; milyen öröme az anyának, mikor már a fejecskét föntartja, szemét forgatja, kezével valamit megragad, ül, áll stb.

Második, harmadik évében már egész ember: szalad, ugrál, fordul, játszik, kiönti a vizet, kávét és pancsol benne, legyezi magát, a sietve dolgozó mamának segít a konyha körül; pl. a földre dobja a rétesnek való tésztát, fellöki a zsírral telt edényt (mert hát minek állítják utjába?) De azért már igazán ne haragudják a k. mama, apa, ha a székek mind feldülnek és a 4 éves kicsi lónak, kocsinak, vonatnak használja.

Az 5—6 éves gyermek már tökéletes mesterember: fur, farag, épít, rombol, ahogy jön; de nehogy valaki ennek utját állná, mert többet ér ez az ő egészségének, mint amennyi kártól szabadulnánk, ha csendesen, nyugodtan ülne. A csendes, nyugodt gyermek nem egészséges. Ismétlem azonban, hogy a gyermeket játékában is irányítsuk, hogy az a játék észszerű legyen és a későbbi kor komoly munkájának hasznára válják.

Igen üdvös, ha már a szülői házban előkészítik a gyermeket az íráshoz oly módon, hogy pontokat, vonalakat, karikákat rajzoltatnak, festetnek vele játék alakjában és csak akkor, mikor a gyermeknek ehhez kedve van. Így megszokja a ceruza, toll tartását és megkönnyítik a tanító munkáját.

A számérzék a legtöbb gyermeknél igen lassan fejlődik.

3—4 éves korában alig lehet e téren annyit elérni, hogy 5-ig számlálni tudjon; ha nem is érti még, hogy mennyi is az az 5, de legalább tisztán ejtse ki a számokat; később 10-ig, 5—6 éves korában már 20-ig is tud számlálni, sőt azt is tudhatja, hogy 7 több, mint 5, 15 több a 13-nál, mi egyenlő, mi nem. Összeadással, kivonással kizozni a gyermeket e korban vétek volna.

A 3—4 éves gyermek már különbséget tud tenni a nagy és kicsiny közt (neki is olyan nagy kanalat adjanak, amilyen apának van; Imre nagyobb almát kapott, mint ő; ő is nagy széken akar ülni), a széles és keskeny között, a hosszú és rövid között (nem jól pattog az ostor, mert rövid stb.) 4 éves korában már a különféle alakok iránt is van érzéke: egyenes, kerek, görbe; egy-egy mérő eszköz nevét is ismeri, sőt maga is mér.

A zene, helyesebben ének a legtermészetesebb tulajdona az embernek. Alig hogy megszületik, már énekli az édeni „á-á,” „e-e” dalt (bár sokszor, különösen éjjel nem sok öröme telik a k. mamának ez égi hangban).

Első és fájdalom igen sok halandónak utolsó — zenéje is a sirás, a panasz, amiben a gyermeket meg nem akadályozhatjuk (ő ilyenkor a legnagyobb úr a házban), de ha tehetnők, se tegyük, mert ez a szegény tehetetlennek első testi gymnastikája, ez — ha nekünk nem is mindig kellemes — neki egészségére válik. Később már szívesen hallgatja az éneket, sőt maga is dúdolgat; azért igen helyes, ha hozzászoktatjuk kis fülét a különféle dallamokhoz, zenéhez. Ez testét felüdíti, lelkét nemesíti.

Vallásos érzületét felköltjük és szilárdítjuk a nagyobbacska gyermeknek, ha templomba visszük, ahol nagy élvezettel hallhatja a kar énekét.

VIII. Szoktassuk a gyermeket a helyes beszédre, tiszta kiejtésre.

Két dolog az, ami az embert az oktalan állattól megkülönbözteti: az ész és a beszéd; az elsőnek mindenekelőtt maga veszi hasznát, a másakra pedig szüksége van, hogy embertársaival megértethesse magát. Azért fejleszteni kell mindkettőt.

Már a féléves gyermeknél észlelhetjük a beszélőképesség első tüneteit, egyes hangokat, majd szótagokat gagyog: a, e, i, ba, ma, stb. Egy, másfél év után már annyira nekibátorodik, hogy egyes, könnyebben kiejthető szókkal is megbirkózik, mint mama, tática, pá, apa stb.

Íme az első újmutatás, hogy a könnyebbről haladjunk a nehezebbre és eleinte csak minél könnyebben kiejthető szót mondjunk a gyermeknek elő és érjük be vele, ha ezeket utánunk tudja mondani. Mikor a kicsinyek nyelve már jobban pereg, nagyon vigyázzunk az egyes hangok éles, tiszta kiejtésére. Ne kényeztessük a gyermeket, helytelen kiejtést ne használjunk, de ne is tűrjünk a gyermektől se olyat, hanem következetesen javítsuk, ismételtessük a rosszul mondott hangot, vagy szót.

Igaz, hogy sok szülőnek igen kedvesen hangzik a kis gyermek hibás beszéde és éppen ezért nemcsak nem javítja azt ki, hanem még maga is a gyermek kiejtését utánozza, mikor vele beszél. Tapasztalásból mondhatom, hogy a 3—4 éves gyermek, ha szervi hibája nincs és beszédét gondosan ellenőrzi, egészen tisztán tud beszélni. Persze ennek következetes keresztülviteléhez türelem kell, ami — fájdalom — nincs és nem is lehet meg mindig a felnőtt-nél, kinek ezerféle dolga, gondja, baja van.

A negyedik évtől már a hangsúlyozásra is gondot kell fordítani, mert amilyen kiejtést hall a gyermek, olyanhoz szokik maga is.

Ötödik-hatodik évében, mikor már a gyermek szellemileg meglehetősen fejlődött, olyképp lehet a beszédben fejleszteni, hogy mindent, amit otthon, környezetében, vagy saját testén lát, amivel foglalatosskodik: meg is tudja nevezni. Pl. ilyen módon: Mi ez? Mi van nálad? Mit csinálsz? Mi ennek a neve? stb. És emellett arra ügyeljünk, hogy feleletében értelmesen, tisztán mondja ki a szót, hangokat. Sőt tréfás kérdéseket is adhatunk; pl. ki tud hosszabb szót kimondani? stb.

Fokról-fokra haladjunk már a csecsemő-kortól kezdve. Mikor még a gyermek nem is beszél, már megérti az egyes taglejtést, kézmozdulatot, arc-kifejezést; leolvassa arcunkról, hogy tréfálunk-e, szomorúak, vagy vigak vagyunk-e; tudja, mit jelent, ha ujjunkkal megfenyítjük, vagy ha fejünkkel magunkhoz intjük. Szóval egész kis némajátékot rendezhetünk vele.

5—6 éves korában már egyes képes kifejezéseket is megért, pl.: Nézd, hogy nevet reád ez az alma! Lesz dolga a pálcának! stb. Különben erre van még ideje. Ha nem is érti az ilyen szebb, képletes kifejezéseket, később majd megtanulja. A szép, költői beszédnek alapját a dajkának bölcső dalai képezik; ezeket később a könnyebb versikék, népdalok váltják föl.

IX. Neveljük a gyermeket erkölcsössé, jó erényekben gazdaggá.

Már fönnebb szó volt róla, hogy az erkölcsösség szempontjából mi mindenre szoktatandó, tanítandó a gyermek. Már most lássuk, melyek a célra vezető eszközök.

I. Állandó példa minden erényben és jó erkölcsben. II. Időszerű és elővigyázatos oktatás. III. Helyes, célszerű nevelés.

Az állandó jó példára igen nagy szüksége van a gyermeknek. Ugyanis, mintegy az Istentől beléoltott tulajdonsága az utánzás. Mindent, amit mástól lát, utánózni akar és így hozzá lehet szoktatni, hogy minden parancs nélkül

is megtegye, a mit látott, hallott. Azért gyermekek jelenlétében igen vigyázzunk minden tettünkre, minden szavunkra, hogy ne vétsünk a jó erkölcs-, mértékletesség-, tisztesség-, engedelmesség- és igazságosság szabályai ellen. Így kevés szóval, büntetés nélkül célt érhetünk.

Mindazonáltal tanítani is kell a gyermeket a jóra, szépre, nemesre; de mindig alkalomszerűen és elővigyázattal. A legjobb alkalom a tanításra, mikor a jó példa nem fog a gyermekben, hanem más, rossz példát akar követni, de ez nem sikerül neki. Ilyenkor adhatunk neki utasítást: Így cselekedjél! Lásd, én is, apa, mama is így cselekszik! Szégyeld magad; ne tedd ezt! Ha így folytatod, nem leszel jó gyermek stb. De ez aztán elég is legyen a beszédből, mert ha sokat prédikálunk, semmit sem tart meg belőle, tehát nem érünk célt. Néha a dorgálás vagy büntetés sem maradhat el, ha a példa, az intés nem hat. Vigyázzunk azonban arra, hogy a gyermek meg ne ijedjen; ne kiabáljunk reá hirtelen. Ha a dorgálás használ és megjavul, akkor néha-néha meg is kell a gyermeket dicsérni.

De ha mindez nem téríti a jó útra, bizony testileg is meg kell fenyíteni, hogy szégyelje magát, szálljon magába és javuljon meg. Mert majomszeretettel, mely mindent elnéz és azt mondatja sok szülővel, hogy: még gyerek, kedves kis bohó, nem érti még, nem szabad megharagítani, nem lehet jól nevelni. Avagy nem mulasztás, nem-e bűn minden szülő részéről, ha látja, hogy gyermeke értelmetlen, nem érti még, hogy mit szabad, mit nem szabad és mégsem segíti, hogy értelmesebb legyen?! Hiszen nem arra van teremtve, hogy oktalan állattá növekedjék, hanem hogy értelmes, jó ember váljék belőle.

Szívelj meg, oh szülő, bölcs Salamonnak tanítását, hogy: „A balgaság a gyermek szívéhez köttetett; de a tanításnak vesszeje messze elúzi azt tőle. (Sal. példab. XXII. 15.)“ Vedd emlékezetedbe a jámbor, istenfélő Éli főpap szomorú sorsát, ki Isten haragját vonta magára, mivel nem volt elég szigorú fiaihoz.

De lássuk már most egyenkint, melyek azok az erények, melyekben a gyermek gyakorlandó.

1. Az első a mértékletesség, mint amely az egészségnek, az életnek alapköve, minden más erénynek az anyja. Erre az erényre úgy szoktathatjuk a gyermeket, ha a természeti szükség szerint nyújtjuk neki az ételt, italt; ha annak megfelelő az alvás is. Mert hiszen az állat is természetének megfelelően él és mértékletesebb, mint a legtöbb ember. Tehát csak akkor egyék, igyék, aludjék a gyermek, ha ezekhez kedve van, ha természeti szüksége ezt észrevehetően kívánja. Ne erőszakoljuk reá sem az evést, ivást, sem az alvást.

Vigyázzunk, hogy a természet meg ne csalassék oly módon, hogy különféle édességeket, nyalánkságokat adunk a gyermeknek, mikor ő már jóllakott, tehát az evésnek szükségét nem érzi. Lehet néhanapján valami csemegével is kedveskedni neki, de az ne legyen megszokott, mindennapi étele.

2. Már az első évben nagy súlyt fektessünk a tisztaságra, rendre. Főlegesen tartom e dolgról itt hosszabban beszélni; hiszen jól tudja minden anya, hogyan kell a gyermeket tisztán tartani, hogyan kell későbbben a rendes evéshez, iváshoz szoktatni. Majd azt is megtanúlja a gyermek már lehetőleg korán, hogy ruházatát rendben és tisztán tartsa, el ne rongyolja.

3. Az idősebbek iránt való tiszteletre is könnyen rászoktathatjuk, ha éreztetjük vele, hogy szemünk mindig rajta van. Azért, ha a gyermeket gyakrabban inted, dorgálsz, nem kell aggódnod; majd félni, tisztelni fog. Ha azonban — mint sok szülő teszi — a gyermeknek mindent elnézünk, úgy annak biztos következménye a pajkosság, a nyakasság. Igen természetes, hogy a gyermeket szeressük, (mint Stoy írja „Haus-Pädagogik“-jában: „Aki — legyen az fiatal vagy öreg, apa vagy nevelő, anya vagy tanító — gyermekéért imádkozni nem tud, az nem lehet, annak nem szabad nevelőnek lennie, az sietve

hagyja abba a foglalkozások, hivatások eme legnemesesebbét, legszentebbét“), mondom, szeressük a gyermeket, de ne mutassuk ezt neki teljes mértékben, ne ismerje szülei, tanítói szeretetének határtalanságát.

(Folyt. köv.)

Földes Lipót.

Egy kicsiségről.

(Olvasókönyveink szerkesztőinek szives figyelmébe.)

A pedagógia tágas mezején a sok nagyjelentőségű kérdés mellett tömérdek a száma az oly apró-cseprő kérdéseknek, amelyekre éppen csekély voltuk miatt ügyet is alig vetünk. A sajtóban foglalkozni velük meg éppen nem tartjuk érdemesnek. Pedig hát nem jól tesszük ezt. A tanítás-nevelés terén a legaprólékosabb kérdés is figyelmünket, tanulmányunkat érdemli. Ezen a téren semmi sem lehet ahhoz elég kicsi, hogy figyelmünket és érdeklődésünket elkerülje. Tehát az sem, ami ezuttal tollam hegyére került, s ami egyébként a mi körünkben most némileg napi érdekű is, amennyiben olvasókönyveink új kiadásának kérdésébe kapcsolódik. Célja pedig humánus, mert az apró népség terhein kíván valamelyest könnyíteni . . .

Az I. osztályos múzsafi úgy június hó végén nagyon nagy dolgon esik keresztül. Akkor teszi le szerencsésen és már olyan, amilyen sikerrel legelső vizsgáját. E nagy esemény után azután bezárulnak az iskola kapui és kezdődik a tanév legkedvesebb része, illetve függeléke: a nagy vakáció. (Annak érdekében, hogy ez a vakáció csakugyan nagy legyen, még a naptárban is kivétel történik: Két 31 napos hónap kerül egymás mellé.) Ezt az időt az első tüzön immár keresztülment embercsemete vajjon mivel üti agyon? Játszik, pepecsel, tesz-vesz és — felejt. Felejt bizony, még pedig aránylag eleget. Abból a sokból, amit évközben magába szedett, van is mit elfelejtenie. Mert nem csekélység ám az, amit agya ebben az esztendőben magába fogadott. Ne menjünk tovább, maradjunk csak az olvasásnál és írásnál. Elsősorban is megtanult egy csomó héber betűt. Ezer szerencse, hogy e nyelvben nincsenek kis és nagy betűk, csakis egyfajta. Nagy bölcs volt, aki ezt így rendezte és nagy pedagógus. A tanulni kezdő kis gyermekek érdekéből nagy köszönetet érdemel. De bezzeg másképp van ez a magyar olvasásnál. Itt nemcsak, hogy meg kell tanulnia vagy harmadfél tucat kis betűnek az alakját, de ráadásul még a megfelelő öreg betűket is. De ha még csak olvasni kellene. De írni is kell ám. És az írott betűnek is kétféle alakja van: kicsi és nagy. Istenem, mennyi sok betű ez! Van ez talán egy kocsiderékkal is. És év végére mindez bele van szorítva, el van raktározva az apró kis koponyákba. És még minő szép rendben! Ha a nebuló az írott vagy nyomtatott betűre néz, abban a nyomban előugrik a neki megfelelő hang és viszont, ha a hangot hallja, rögvést utána tudja cselekedni a megfelelő betűalakot. Hát nem nagy művészet ez? Az biz' a. Hát ahol még — uram bocsá' — Berlinnek, meg a német császárnak is a kedvében akarnak járni és a német írást meg olvasást is már az I. osztályban tanítják! No, erről már jobb nem is beszélni.

Igaz, hogy soha az emberi élet egész folyamán nem bír az agy anny képzetet befogadni, mint a legelső hét évben. Ebben az életkorban nagyon sok minden megragad az emlékezetnek ekkor még frissen enyvezett tábláján. De ennek dacára mégis csak el-elhull egy és más. A lovasdi játék közben, a sok ugrádozás alatt nem is csoda, ha ki-kipottyán a helyéről egy-egy betűalak vagy annak legalább egyik-másik alkotó eleme. Ugy, hogy amikor a vizsga után vagy tiz hét mulva beül a kis ember a II. osztály padjába, itt is, ott is hiányzik már a tudományából egy darab. Biz ez sok kint és zavart okoz azután alkalnivalag a kicsi fejben. Ha a könyvből másolgatnia kell Samu barátunknak valamit, bizony oldalba kell csipnie Marci kollegáját, suttogva megkérdezővén tőle: az írott nagy R-nek kifelé áll-e vagy pedig befelé hajlik a

lába? Avagy: a létrá-alaku nagy A betű írott formájának is csak egy lépcsőfoka van-e, mint a nyomtatottnak? Vagy pedig: a nagy T-e az a cícomát kedvelő betű, amelyik nyakkendőt visel vagy az F? Jó volna ilyenkor valami biztos útmutató, amelyben minde vitás kérdésnek utána lehetne nézni. Akkor nem kellene Marcit minduntalan oldalba kérdezni, ami egyébként tilos is. De meg ez az útmutató bizonyára önzetlenebb is volna Marcinál. Mert ő, ha egyik-másik esetben utbaigazítást nyújt is — mindent elvégre ő maga sem tudhat — szolgálatai fejében meg is zsarolja a gyengébb szomszédot vagy egy-két darabka cukor erejéig.

De száz szónak is egy a vége. Nekem is ki kell már kottyantanom végül, hogy mi is a kivánságom. Hát ez. A Számi, Töhötöm, Náci, Dolfi, Balambér, Sanyi és Nanyi úrfiak, továbbá az Eszterke, Száli, Rebeka, Piroska leányzók, valamint többi itt meg nem nevezett társaik nevében arra kérem tisztelettel az olvasókönyveket csináló bácsikat, hogy a *II. osztályos olvasókönyvek első lapjára sziveskedjenek odanyomatni az írott és nyomtatott kis és nagy ábécét.*

Ezt a kérelmet pedig meg is tudnák okolni a fent nevezettek, ha véletlenül tanultak volna már pedagógiát. Mert a pedagógiai munkákban, mint tudjuk, benne van, hogy „az ismétlés a tudás mamája.” És az olvasás terén vajjon mi lehetne az I. osztály ismétlés-anyaga? Ugyan mi egyéb, mint a nyomtatott és írott betűk sora. Ennek tehát csakugyan helyet lehetne adni a II. osztályos olvasókönyv elején.

Megengedem, hogy ez szokatlan valami volna. Én még nem láttam ilyen különösséget egy olvasókönyvben sem. Nem is hallottam róla soha. Veszélyeztetné is a már mindnyájunktól megszokott sablont. De hát szerény véleményem szerint a sablontól eltérni nem véték, kivált ha megvan ennek az eltérésnek a módszertani vagy lélektani alapja és magyarázata.

Fontolják meg tehát a felhozottakat (vagy hogy talán ezeket aprólékos voltuk miatt csak latolni lehetséges?), az éppen új kiadásra kerülő II. osztályos olvasókönyvek t. szerkesztői teljesítsék vagy utasítsák el a kis nebulóknak általam tolmácsolt kérését aszerint, amint belátják, hogy igazuk van-e vagy nincs.

Nekem pedig ne róják fel túlságosan nagy bűnül, sőt ha lehet, egészen bocsássanak meg azért a vakmerőségért, hogy a nyilvánosság előtt tanácsot merek nekik osztogatni. Elvégre beláthatják, hogy miniszteri vagy királyi tanácsos nem lehet mindenki, de tanügyi és tankönyvirői tanácsos mindenki lehet. Van-e valaki ezen a sárteken, aki ne azt gondolná magáról, hogy ezekhez a dolgokhoz ő is ért? És miért lennék éppen én — kivétel?

Sátoraljaujhely.

Gárdos Mór.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Munkánk gazdagítása. Ez volt a címe egy előadásnak, melyet *Scharrelmann* H., brémai pedagógus tartott a hamburgi tanítónő-egyesületben, és melyből a következő megkapó részleteket ragadjuk ki: Néhány tucat évvel ezelőtt megismerkedtem egy diákkal. Az illető egy középnémetországi egyetemen történetet hallgatott. Egy könyvtár olvasótermében találkoztunk, beszédbe elegyedtünk és beszélt nekem tanulmányairól és dolgozatairól. Meggyőző melegséggel és mély tisztelettel emlékezett meg tanáráról, kinél a világtörténelem egy nekem teljesen ismeretlen és nagyon jelentéktelen korszakáról kollegiumot hallgatott. Ez a tudós a középkor valamely zugából kikeresett magának egy 20—30 éves szakaszt, ezt tanulmányozta és ezen idő életéről igyekezett tiszta képet nyerni. E tanulmányozás, úgylátszik, mindjobban megkapta, úgy, hogy az emberiség fejlődésének ezen apró korszaka életcéljává lett. Diákjainak most ezen időről tartott felolvasásokat olyan életteljesen, olyan megkapóan és érdekesen, hogy hallgatói nagy lelkesedéssel hallgatták.

Midőn néhány évvel később magam is tiz éves gyermekek egy osztálya előtt álltam és „világtörténelmet“ tanítottam, észrevettem azt a nagy különbséget ama vén professor tanítása és a magam tanítása között. Minő ellentét! Ott egy férfi, ki tanítványait egy egészen ismeretlen időpontocska leírásaival a legmagasabb extázisba tudta hozni, úgy, hogy az életet magát, az ezerféle alakot vélték látni és itt gyermek-sereg, melyet tantervem parancsára a fejlődés három évezredén kell keresztül hajszolnom, az emberiség egyik tragédiájából a másikba, egyik hőstől a másikhoz, egyik népgyilkoló háborúból a másikba.

Mi a népiskolában az „általános műveltség“ bálványát emeltük a trónra és ennek áldozzuk naponta a magunk és a gyermekek legjobb erejét. „Mindenből egy keveset!“, ez tantervünk vezérelve. De a mi hamis művelődési ideáljaink okozzák az iskola legnagyobb hibáit. Mi az első osztálytól kezdve az utolsó tanítási napig törekszünk a gyermekeket a tudomány minden lehető ágába bevezetni és nyújtunk nekik áttekintéseket és rendszereket — csontot hús helyett.

Ezen rendszeres áttekintés után való törekvés okozza, hogy a gyermek időelőtt egész gyermektelen, sőt épenséggel embertelen, szintelen gondolkodást sajátít el. És épen úgy járunk mi felnőttek is, kik a tanítással foglalkozunk. Mi is könnyen megszokjunk címekben gondolkodni és ezeket fontosabbnak tartani, mint a tulajdonképeni tartalmat.

„A harmincéves háború sok nyomort hozott Németországra.“ Ez persze igaz, de ki tud egy olyan tartalomnehéz mondatot végiggondolni. Senki, még kevésbé a gyermek, ki semmit sem gondol ilyen lexikonszerű mondatoknál. Hiszen csak erről az egy mondatról egy kötetet, oly vaskost, mint a biblia, lehetne írni.

„Párizs 2¹/₂ millió lakosságával a francia állam legmagasabb politikai testületeinek székhelye és a Szajna mindkét partján fekszik. A francia kulturállam történelmi, politikai, ipari és szellemi középpontját képezi. A birodalom agyának lehetne nevezni.“ — „Nagy Frigyes nemcsak nagyon szigorú és bölcs, hanem kiválóan igazságos fejedelem volt.“

Hát nem butítják a tanítás ezen „eredményei“ a gyermekeket?

Hibának tartom, hogy egy óra, egy egyes tantárgy, sőt egy egész iskolaév egy másik óra, egy másik tantárgy, vagy egy következő iskolaév előkészítésére szolgáljon. Egy óra, egy tantárgy, egy időszak sem lehet egy későbbinek szolgálója. Minden óra öncél. Az első osztály nem készíti elő a másodikat, (ha megis teszi, ez csak véletlen és nem lehet hatással a tanításra). Minden órában a gyermekeknek ezt kell gondolni: amit most tanulunk, ez maga, öncél, önálló egész.

Sohase szabadna a gyermeknek mondani: ezt még nem érted, ezt máskor magyarázom meg, ezt később fogjátok tanulni. Nem, most, ebben a pillanatban megtanulunk mindent, ami csak megtanulható. Nincs az a kérdés, melytől vissza lehet riadni.

Épen így nem szabad mondani: Gyermekem, ezt te még nem tudod. A gyermek mindent tud. És a tanító hasonlóképen.

Jól tudom, vannak számtalan kérdések, melyeket sem a gyermek, sem a felnőtt nem tud megoldani. De ezt nem kell az osztálynak megmondani. Itt minden problémát gyermeki módra lehet megoldani. Hiszen a gyermekek a legmélyebb és legnehezebb kérdések bolygatására is vállalkoznak egy csak nekik lehető bámulatos biztossággal. És ha mi őket ebben nem zavarjuk, hanem segítjük, felfogásukhoz képest elég jó megoldáshoz is fognak jutni. (Die deutsche Schule).

* * *

Az első negyedév. A gyermek napja rendszeren csak 13 órát számlál. Ma még mind az övé, de holnaptól, az első iskolai naptól kezdve, már csak napi 8, legföljebb 9 óra az övé. Mert már a második iskolai naptól kezdve a fiatal népet 3—4 órán át fogva tartják az osztályban, mint a kalitkában. Otthon is legalább egy fél órát kell uj urának áldozni, sőt már a korai reggeli időben, alig hogy szemét kinyitotta, a pontos megjelenés gondolata bántja. Csendes, visszavonult életének vidám egyformaságát hirtelen nyugtalanság váltja fel. Mint egy ijesztő óriás tűnik fel az iskola a gyermek lelke előtt. Belső egyensúlya meg van bolygatva.

A figyelmes megfigyelő nagy különbséget fog találni a hét éves és a most iskolaköteles korba lépő gyermek belső élete közt. Ott kitartás a cselekvésben, itt

röpdősés és bizonytalanság; ott egy arc, melyből a mindinkább erősödő akarat világlik ki, itt egy erély nélküli, unalomtól elfásult arc semmit sem kifejező arcvonásokkal; ott megszokott, begyakorolt, disciplinált gyermekek, kiknek lelki élete az iskola- és házi rend ismert útjaiban otthonos, itt gyengéd csemeték, kiknek szelleme az otthon békéjéhez van szokva.

Ezekre az iskolába való belépés mai módja úgy hat, mint egy forradalom és itt helyén való az az igazság: *Előre, de a történeti összefüggés elvének megtartásával.* 20 heti óra az iskolában a házi foglalkozás mellett az egész első évnek sok, mennyire inkább képez ez *megterhelést* annak első negyedében.

A gyermekek akkor annál is inkább igényelnek kiméletes bánásmódot, mivel az első negyedév amúgy is a legnehezebb számukra. Itt minden új és csak nehezen szereshető meg. Számot kell vetni a gyermekek még nagyon kicsiny munkaképességével. Épen az első időben kell leginkább küzdeni az unalom ördögével. Mert *az első iskolahetek nem igényelnek osztálytanítást, hanem az egyéni és csoporttanítás egy fáradtságos keverékét, mely a nagy, rendetlen tömeget rendezett csoporttá alakítja és az egyenleges előmenetelre képessé teszi.*

Azért az első heteket nem kell unalmas mesékkel eltölteni, hanem érdekes tanítással. Ez a következőképen történhetik:

1. Az első három hétben az első osztályt ketté választjuk, úgy, hogy mindegyik csoport 10 órát tölt hetenkint az iskolában. Tanítási anyag olvasás és számolás. Játék, mese, ének stb. csak a gyermekek mulattatására szolgálnak.

2. A 4. héttől fogva a két csoportot egyesítjük. Munkaidő napi 3 óra. A még hátralevő heti 2 óra elmarad. A tanítás a rendes órarend szerint történik. Ajánlatos volna a két elmaradt órát végig elhagyni, mint például egy egészet a hittani és egy-egy felet az olvasási és szemléltetési órák rovására. (E. Mathias a Pädagogische Zeitungban.)

* * *

Pontosság. Az iskolában, úgy mint más hivatalban is, természetes, hogy a pontosság fontos tényező. Ilyformán igazuk van azok embereknek, kik az óra másodpercmutatójára tekintve, a tanítási idő pontos betartását követelik; amint hogy a pedáns embereknek a törvény előtt mindig igazuk is van. De erre is alkalmazható a latin közmondás: „Summum ius, summa iniuria.“ Az igazgató, ki tanítóitól megköveteli, hogy ők az első csengetésre már az osztály kilincsét tartsák kezükben, mégis csak eltévesztette hivatását és mint őrmester jobban megfelelne hivatásának. Egy ismerősöm, ki híres filológus és jó pedagógus volt és ki azóta már meg is halt, igazgatójának, ki őt az osztály ajtaja előtt órával a kezében várta és megjegyezte: „Önnek már három percig az osztályban kellene ülnie,“ azt a goromba, de alapjában véve nem igazságtalan feleletet adta: „Én a fejemmel tanítok, nem pedig a s . . . el.“

Ha a tanító egyszer elkésik, ami a legjobbal is megeshetik, nem kellene szaladnia. Nem méltó hozzá, hogy izzadva és lihegve lépjen tanítványai elé. Ezáltal többet veszít tekintélyében, mintha nyugodt, kimért lépésekkel jön be az osztályba. Akkor a tanulók elkésését nem fogják kötelességmulasztásnak, hanem jogának tekinteni. Épen úgy van az a katonaságnál is. Ott is csak akkor kezdődik a munka, ha a kapitány megérkezik. És hogy neki nem kell úgy szaladnia, mint a bakának, épen az szerez neki tekintélyt és méltóságot. A gyermekek különben jótéteménynek tekintik az ilyen kis időnyereséget. Mi mindig olyan csendesen ültünk, csakhogy helyettes ne jöjjön és örültünk az iskolai békének, mint egy isteni ajándéknak. Ilyen kis öröme az élethez tartoznak és füszerét képezik a különben egyhangu kötelességteljesítésnek. (Dr. Gurlitt Lajos tanár a „Der Deutsche und seine Schule“ című könyvéből.)

* * *

Szilánkok. A tanító jelene: ő a legkisebb az „urak“ közt. A tanító jövője: ő lesz a legnagyobb a nép közt.

Magyarországon ahány palotaszerű kaszárnya, annyi száz kidült-bedült népiskola; ahány aranygalléros tiszt, annyi száz éhes néptanító.

Mi volnánk az új honfoglalók . . . Vajjon Árpád apánk hada el tudta volna-e foglalni ezt az országot — éhesen?

A katonatiszt germanizál; annak megbecsülés és jómód jár. A tanító magyarosít; annak jóakaró sajnálkozás és száraz kenyér a bére.

Mindenki kap valamit a kormányoktól. A „közgazdaságilag tevékeny“ milliomos: báróságot; a nagyszájú stréber: mandátumot; a hivatalnok: fizetésemelést és előléptetést; a tanító: csábos csengésű — szavakat! (Az „Uj Korszak 1. és 3. számából.)

* * *

A pályaválasztás kérdéséhez, különös tekintettel az iparra és kereskedelemre címen az Országos Iparegyesületben április hó 19-én tartott előadásában *Szirtes Ignác*, állami főreáliskolai tanár Budapesten, statisztikai adatokkal bizonyította, hogy nem a tudományos pályák azok, melyeken minden körülmény között biztos megélhetésre számíthatunk. Földmivelő jellegű államunkban az önálló foglalkozással bíró férfiak közül 65% őstermelő, 13% iparos és 2% kereskedő. Minthogy nyers terményeink nagy része külföldre vándorol, ahonnan tizszeres árral kerül ismét vissza hozzánk, azért mondhatjuk, hogy amit az a 65 ősfoglalkozó termel, azt nem képes a 13 iparos földolgozni és a 2 kereskedő áruba bocsátani. Ebből következik, hogy az iparosok és kereskedők számát emelni kell, hogy a külföldi áruk behozatalát megakadályozzuk, s hogy az iparos és kereskedő sorsát javítsuk. De emelni kell egyúttal iparosaink és kereskedőink műveltségi és értelmi színvonalát is, hogy kiállhassuk a versenyt a külfölddel szemben és hogy készítményeink keresettebbek legyenek országaink határain túl. Ime, ezeken a pályákon biztosan boldogulás kínálkozik; inkább mint a tudományos pályákon. Törekedjünk tehát gyermekeink nevelését úgy irányítani, hogy minél többen szánják magukat az iparos és kereskedői pályára. De, hogy e két közgazdasági szempontból oly fontos pálya a jövőben hivatottabbak kezében legyen, azt majdan úgy érhetjük el, ha gyermekeinket ezekre a pályákra ráneveljük és irántuk kedvet ébresztünk. Tegye meg az iskola is e tekintetben, amit lehet; hangoztassa minél többször, hogy a komoly munka a művelt embert nem alázza le, hogy megbecsüljék a munkaszeretet jelében a munkást, az iparost a kereskedőt; hogy ne tartsák dehonesztálónak, ha érettségi bizonyítvánnyal beállnak valamely gyárba vagy műhelybe munkásoknak és így képezik ki magukat iparosokká vagy kereskedőkké, azonban olyanokká, akik alapos műveltséggel és szakismeretekkel bírnak. Fordítsunk nagyobb gondot iparos tanoncaink kiképzésére és emeljük az alsó foku ipariskolák színvonalát. Bizonyos, hogy főreményünk tanoncaink felé kell, hogy irányódjék, mint oly tényező felé, melytől legelső sorban várható, hogy törekvéseink megvalósításában legelső helyen fognak támogatni, sőt iparügyünk fejlődése egyenesen az ő kiképzetésüktől függ. Iparkodjunk hát tanoncainkat úgy nevelni, hogy eszméinknek hordozói, céljaink elérésében természetes szövetségeseink és általában minden nemes és magas eszméért lelkesedni tudó támaszaink legyenek. Azért az alsó foku ipariskola reformálandó és színvonala emelendő, mely alkalommal a tanterv úgy szabandó meg, hogy figyelemmel legyen az egyes iparágakra és ezek igényeihez képest szerelendők föl. Az elméleti oktatással karöltve járjon a gyakorlati képzés is. Ezért kívánatos, hogy a tanoncok egyes szakbavágó gyárakat, muzeumokat és kiállításokat látogassanak meg minél sűrűbben és ezeket tanulmányozzák. Módját kellene ejteni, hogy minél többen mehessenek a tanoncévek befejezése után külföldre; itt tudásukat bővítik, gyakorlatot szereznek és megismerkednek a külföld iparával és azokkal a módoszatokkal, melyek szeint készítményeiket értékesítik és amit jót és üdvöset látnak, azt itthon alkalmazzák. (Magyar Tanügy.)

* * *

Sajátságos játszótér van Newyorkban. A város keleti részében fekvő „Hamilton-parkot,” melyben eddig csak egy nagy sereg őr segítségével tudták a rendet fentartani, a környékben lakó gyermekek igazgatására bízták. A gyermekek most korlátlan urai a „játszótérvárosnak“ (Playground-City), ahogy most a parkot hivatalosan nevezik; nekik kell a rend fenntartásáról, az utak tisztításáról stb. gondoskodni. A minden rangú és korú fiúk nagy lelkesedéssel viseltetnek a dolog iránt. Buzgón ajánlkoztak a különböző hivatalokra és számos gyűlésen beszéltek a fiatal szónokok az egyik vagy másik aspiráns érdekében. A szavazás titkos volt. A választási napon semmiféle rendetlenség nem fordult elő. Győzők és legyőzöttek a választás után kezet fogtak és megígérték egymásnak, hogy a közös ügy érdekében munkálkodni fognak. A „polgármester“ egy 15 éves okos fiú és az egész környék legjobb tornázoja. A többi hivatalnokokat ő nevezi ki és önkényesen uralkodik a park fölött. A newyorki polgármester csak a vetojogot tartotta fenn magának. (Die deutsche Schule.)

Rózsa Ede

TÁRCA.

Három kérdés.*)

I.

Egy király egyszer azt gondolta: ha mindig tudná, mikor kell valami művébe kezdeni; ha tudná, minő emberekkel kell dolgoznia, minőkkel nem, főként pedig ha tudná mindig, micsoda a legfontosabb dolog, akkor sohasem volna bosszúsága, bánata. Miután meghányta-vetette a dolgot, kihirdettette a király egész országában, hogy nagy jutalmat ad annak, aki megtanítja reá: *hogyan tudja meg az ember, mikor legalkalmasabb az idő valami dolog megkezdésére; kik a legszükségesebb emberek és hogyan óvhatja meg magát az ember attól, hogy a legfontosabb dolog megválasztásában ne csalódjék.*

És a tudósok felvonultak, hogy megfeleljenek ezekre a kérdésekre.

Voltak, akik az első kérdésre ezt mondták: hogy mikor alkalmas az idő valami dolog megkezdésére, azt úgy tudja meg az ember, ha jó előre beosztja idejét, beosztja hónap-szám, esztendő-szám és azután lelkiismeretesen ragaszkodik a beosztáshoz. Csupán így lehet az, mondták, hogy minden a maga idején történjék.

Voltak azután olyanok, akik azt mondták, hogy előre meghatározni nem lehet azt, mihez kezdjen alkalomadtán az ember; csak arra kell vigyázni, hogy belé ne feledkezzék a meddő mulatozásba, hogy mindig ébren figyelje, mi történik és cselekedje azt, amit a pillanat követel. Megint mások azt felelték, hogy ugyan figyelheti váltig a király azt, ami történik, az ember egymaga sohasem tudja eldönteni, melyik pillanatban, mit kell tennie; azért legjobb, ha bölcs embereket tart maga körül a király, azoknak tanácsa szerint határozza el, mit és mikor szükséges tenni. Megint mások azt mondták, hogy akadhatnak olyan ügyek, amelyekre nézve nincs idő kikérni a tanácsosok véleményét és amikor abban a pillanatban el kell dönteni, ha itt az idő a cselekvésre, vagy nem. Hogy pedig az ember ezt tudhassa, arra van szükség, hogy előre tudja, mi fog történni; már pedig ezt csupán a táltosok tudják. Azért, ha a király tudni kívánja, melyik dolognak mikor van az ideje, hát meg kell kérdeznie a táltosokat.

A második kérdésre épp ilyen szétágazóak voltak a válaszok. Ki azt mondta, hogy azok a legszükségesebb emberei a királyoknak, akik segítik a kormányzásban; ki a papokat nevezte meg ilyenekül; ki meg azt mondta, hogy legnagyobb szükségük a királyoknak az orvosokra van; ki megint azt állította, hogy a katonák a legszükségesebbek.

A harmadik kérdésre: hogy mi a legfontosabb dolog a világon, az egyik azt felelte, hogy a tudomány, a másik, hogy a hadviselés művészete, a harmadik, hogy Isten imádása.

II.

Mikor a király látta, hogy ahány válasz, annyiféle, egyiket sem fogadta el és nem jutalmazott senkit; hogy azonban végre is megbízható választ kapjon a kérdésekre, elhatározta, hogy elmegy egy remetéhez, aki híres vala bölcseségéről, attól fogja megkérdezni.

*) Tolsztoj Leó gróf, orosz író, ez érdekes elbeszélését azért közöljük, mert érdemes mesterünk, *Lederer* Ábrahám ez elbeszélésnek, mint olvasmányoknak tárgyalását fogja bemutatni közp. választmányunk legközelebb tartandó *Lederer* Bernát emlékünnepején. *Lederer* tanár e munkáját pedig lapunk júniusi számában fogjuk közölni.

A remete az erdőben élt, nem mozdult el hazulról soha és a szegény emberekkel állt csupán szóba. Azért hát a király is szegény ember gunyájába bujt s minekelőtte a remete cellája közelébe ért volna, leszállt lováról és egymaga, gyalog indult a kunyhónak.

Miközben a király a remete felé tartott, ez a kunyhója előtt állt és forgatta ásójával a földet. Hogy észrevette a királyt, köszöntötte, azzal nyomban megint nekifogott az ásásnak.

A remete sovány és gyöngé ember vala. Bele-beledöfte ásóját a földbe és valahányszor megforgatta azt a maroknyi földet, nehezét sóhajtott.

A király odament hozzá és azt mondta:

— Azért jöttem ide hozzád, bölcs remete, hogy választ kérjek erre a három kérdésre: *Melyik az az időpont, amelyet tudni szükséges és amelyet nem szabad elszalasztani, hogy utóbb meg ne bánja az ember? Kik a leg-szükségesebb emberek és kikkel kell többet dolgozni, kikkel kevesebbet? Mik a legfontosabb dolgok és következésképpen melyekbe szükséges előbb belefogni, mint a többibe?*

A remete csak végighallgatta a királyt, de nem felelt egy szót sem. Azután a markába pökött és megint munkába fogott: forgatta a földet.

— Látom, fáradt vagy, mondá a király, add ide azt az ásót, majd én dolgozom helyetted.

— Köszönöm, felelte a remete, azzal odaadta az ásót, maga meg leült a földre.

Alig lapátolt a király egyet-kettőt, már megállt és megismételte a kérdéseit. A remete megint nem felelt, csak fölkel s az ásó után nyujtotta kezét.

— No, most már pihenj te, majd dolgozom én, — mondta.

De a király nem adta ki kezéből az ásót és csak folytatta az ásást. Egymásután multak az órák s a nap már lenyugodni készült a fák mögött. A király megegyszer beledöfte ásóját a földbe, azután ezt mondta:

— Azért jöttem hozzád, bölcs férfiú, hogy választ kérjek kérdéseimre. Ha nem tudsz megfelelni rájuk, mondd meg, hadd megyek el.

III.

— Megállj! Nini, valaki futvást tart erre, nézd meg, kicsoda! — mondta a remete.

A király hátrafordult és azt látta, hogy az erdő felől csakugyan futvást tart feléjük egy szakállas ember. A futó ember gyomrára szorította kezét, úgy rohant s ujjai közül csurgott a vére. Mikor a király közelébe ért, lerokadt a földre s meg se moccan fektében, csak nyögött gyöngé hangon. A király a remete segítségével felgombolta a szakállas ember köntösét.

Akkor aztán meglátták, hogy nagy seb tátong az idegen gyomra tájékán. A király zsebkendőjével úgy, ahogy kimosta a sebet, a remete meg bekötözte. De a vérzés csak nem akart elállani. A király többször megcserélte a meleg vérrel ázott kendőt, ki-kimosta, meg be-bekötözte a sebet. Mire a vérzés elállott, a sebesült eszméletre tért és inni kért. A király friss vizért szaladt és megittatta. Ezenközben a nap teljesen lenyugodott s a levegő hűvössé vált, éppen azért a király a remete segítségével bevitte a szakállas embert a kunyhóba és végigfektette a remete ágyán. A beteg, alig hogy lefektették, lehunyta szemét és álomba merült.

A király annyira elfáradt a lótas-futástól meg a munkától, hogy ott aludt el a küszöbön, ahova leült és olyan mély álomba merült, hogy az egész rövid nyári éjszakát végigaludta. Mikor reggel felébredt, sokáig nem tudta fölérni ésszel, hol is van s kicsoda is lehet az a furesa szakállas ember, aki az ágyon fekszik és merően nézte csillogó szemével.

— Bocsáss meg, — mondta gyenge hangon a szakállas ember, mikor észrevette, hogy a király felébredt s reá néz.

— Nem ismerlek, jó ember és nincs, amit megbocsássak, — felelte a király.

— Te nem ismersz, de én ismerlek. Ellenséged vagyok, az, aki esküvel fogadta, hogy boszut áll rajtad, mivelhogy a bátyám gyilkosa vagy és elraboltad javaimat. Mikor megtudtam, hogy egymagadban készülsz a remetéhez, elhatároztam, hogy megöllek. Akkor készültelek megtámadni, amikor visszafelé indulsz, de elmúlt az egész nap és csak nem láttalak. Erre előbujtam a bozótból, hogy kikémleljem hol vagy, de a társaidra bukkantam. Azok reám ismertek és megsebesítettek. Sikerült ugyan elmenekülnöm, de sok vért vesztettem és halott volnék már most, ha te be nem kötözöd sebemet. Meg akartalak ölni és te megmentetted életem. Ha megélek és ha te is úgy akarsz, én leszek a leghűségesebb rabszolgád és fiaimnak is megparancsolom, hogy példámat kövessék. Bocsáss meg.

A király nagyon megörült neki, hogy ily könnyen sikerült kiengesztelni egy ellenségét, ki mindjárt barátja is lett. Nemesak hogy megbocsátott azért neki, de megígérte, hogy visszaadja elkobzott javait és elküldi szolgálatára szolgálait és orvosát.

IV.

A király ezután elbucszott a sebesülttől s kilépett a kunyhóból, hogy megkeresse a remetét. Minekelőtte elmenne, utóljára meg akarta kérdezni, hogy megfelel-e a kérdéseire.

A remete az udvarban volt. Ott kuporgott a tegnap megforgatott föld-darabon és fözelékek magvával vetette be azt.

A király odament hozzá és azt mondta:

— Utóljára kérlek, böles férfit, felelj meg a kérdéscimre.

— De hiszen magad megadtad rájuk a választ, — mondta a remete, aki leült sovány lábikráira és végigmérte a királyt.

— Azt mondd, hogy magam feleltem meg reájuk? — kérdezte a király.

— Kétségtelen! — válaszolta a remete. Ha tegnap meg nem esett volna a szived rajtam és meg nem forgattad volna helyettem ezt a darab földet, ha egymagad tértél volna társaidhoz, ellenséged rajtad ütött volna és nagy okod lett volna megbánni, amiért velem nem maradtál. A legalkalmasabb időpont tehát azonközben mult el, hogy a földet forgattad, a legfontosabb ember pedig én voltam s a legfontosabb dolog, hogy jót tégy velem. Azután meg, hogy a szakállas ember felénk jött futvást, a legalkalmasabb idő az volt, a mikor ápoltad, mert ha be nem kötözöd sebet, meghalt volna úgy, hogy ki sem békült volna véled. Azért a legfontosabb ember ő volt, az ellenséged; amit pedig magad tettél, az volt a legfontosabb dolog. Jegyezd meg már most, hogy a legalkalmasabb idő mindig a *közvetlen* cselekvés ideje és a legfontosabb is, mert csupán abban a pillanatban vagyunk a magunk urai; a legszükségesebb ember pedig az, akivel abban a *pillanatban* találkozunk s a legfontosabb dolgunk ilyenkor az, hogy *jót tegyünk vele*.

(A „Magyar Nemzet“-ből.)

Irta gróf Tolsztoj Leó.

EGYESÜLETI ÉLET.

Pályázatok.

I.

Az „Orsz. Izr. Tanítóegyesület“ központi választmánya iskolai kiadványainak 1905. évi tiszta jövedelméből 450 koronát rendelt rendes tagjai szorgal-

mas tanuló-gyermekeinek segélyezésére. Ez összeg 50—50 koronából álló ösztöndíj címén fog a f. évi május hó végén tartandó választmányi ülésben kilenc olyan tanulónak odaitéltetni, akik ennek elnyeréseért folyamodnak. Szükséges, hogy a folyamodó igazolja, hogy szorgalmas a tanulmányaiban, hogy atyja, mint egyesületi rendes tag az egyesület kiadványait iskolájában használta, s hogy az ösztöndíjra rászorul.

A folyamodók közt előnyben részesül az olyan tanuló, aki nem a szülők lakóhelyén jár iskolába, hanem idegen helyen, s aki ily ösztöndíjat egyesületünk részéről még nem nyert.

A folyamodványok **f. évi május 15-ig** küldendők be egyesületünk címe alatt (VII., Sip-utca 12. sz.).

Budapesten, 1906. április 26-án.

Az elnökség.

II.

A közgyűlés évenként 300 koronát engedélyezett öt olyan rendes tag 60—60 koronával való segélyezésére, akik súlyos betegségük miatt valamely gyógyfürdőre szorulnak

Azon tagtársaink, akik erre igényt tartanak, kellően felszerelt folyamodványukat legkésőbb **f. évi május 15-ig** küldjék be egyesületünk címére (VII., Sip-utca 12. sz.), minthogy később érkező kérvényeiket tekintetbe nem vehetjük majd.

Budapesten, 1906. április 26-án.

Az elnökség.

Tudósítás.

A közp. választmány április hó 26-án ülést tartott, melyről a következőket jelentjük:

Elnök: Kornfeld Gyula.

Jegyző: Hajnal Jakab.

Jelen voltak: Adler Simon, Balla Bernát, Bárd Rezső, Csajági Béla, Csukási Fülöp, Döri S. Zsigmond, Győri Adolf, Kuttner Miksa, Mendl Lajos, Müller Adolf, Ózer Zsigmond, Reif Jakab, Rózsa Ede, Salamon Nátán, Schichtanz Armin, Stern Ábrahám és Székely Lajos.

Távollétüket kimentették: Mandl Bernát, Lederer Ábrahám és Tolnai J. Béla.

1. Elnök megnyitván az ülést, felolvastatja az 1906. március 29-én tartott ülés jegyzőkönyvét, melyet a választmány hitelesít.

2. Elnök a következőket jelenti:

a) Egyesületünknek alapítása óta rendes tagja: *Schwarcz Mór* nyugalmazott képzőintézeti tanár, ápr. hó 14-én elhunyt. A megboldogult 1867—1879-ig pénztárosa is volt egyesületünknek. A temetésen az elnökség és választmány küldöttségileg vett részt, családjának pedig kondolealtunk.

A választmány a megboldogult elhunyt felett érzett mély részvétének jegyzőkönyvileg ad maradandó kifejezést.

b) *Spitzer József* bajai tanító, egyesületünknek rendes tagja, április hó 8-án elhunyt. A megboldogult egyesületünknek mindenkor ügybuzgó tagja volt. A temetésen egyesületünk nevében *Scheer* Bernát bajai tagtársunk méltatta az elhunyt érdemeit.

A választmány a megboldogult tagtárs elhunyt felett érzett részvétének jegyzőkönyvileg ad maradandó kifejezést. *Scheer* Bernátnak pedig jegyzőkönyvi köszönetet szavaz.

Egyszersmind kiutalványozta a választmány a két elhunyt tagtárs özvegyeinek a 400 korona özvegyi segélyt.

c) özv. *Witt* Manóné levélben értesíti az egyesületet, hogy bold. férje 100 koronás hagyatékát nem fizetheti ki, minthogy férje után nem maradt semmi vagyon.

A választmány elhatározza, hogy erre való tekintettel a 100 koronára való jogunk érvényesítését egyelőre felfüggeszti.

d) Az északkeleti fiókkör elnöksége átiratban értesíti egyesületünket, hogy július 2-án, Kassán körülést fognak tartani és e célból a közp. vezetőség támogatását kéri.

A választmány ezt örvendetes tudomásul veszi és felkéri az elnökséget, hogy nevezett fiókkör elnökségét a körülés rendezésében hathatósan támogassa.

e) Az új kiadásra kerülő könyvek közül *Mendl* Lajos a Német nyelv- és olvasókönyv I. kötetét és a *Deutsches Lesebuch* I. kötetét a megállapodás szerint átdolgozta és a kéziratot betérjesztette. *Barna* Jónás levélben értesíti az elnökséget, hogy a múlt választmányi ülés elvi határozatának aláveti magát és ennek folytán a multkor betérjesztett kéziratot visszavonja. Minthogy pedig egészségi állapota és az idő rövidege miatt az új kiadásra kerülő könyveit a tankönyvbíráló bizottság megállapodásaihoz képest átdolgozni nem tudja, csakis a legszükségesebb változtatásokat eszközölte és az ily értelemben javított kéziratot betérjeszti.

A választmány a *Barna* Jónás által betérjesztett kéziratot *Dőri* S. Zsigmond előadónak adja ki revideálás végett.

3. Hivatkozással a múlt választmányi ülésnek azon határozatára, mely szerint Mózes I. könyvének legközelebbi új kiadását díszesebb és célszerűbb kiállításban fogjuk eszközölni, az elnökség betérjeszti az erre vonatkozó hozzávetőleges számításokat.

A választmány az elnökség javaslatát elfogadja és az ügy keresztülvitelére *Adler* Simon, *Csajági* Béla és *Stern* Ábrahám tagokból álló bizottságot küld ki, mely az elnökséggel egyetemben fogja a szükséges teendőket végezni.

4. Elnök tudatja a közp. választmány tagjaival, hogy az újonnan ki-nevezett vallás- és közoktatásügyi miniszter, gróf *Apponyi* Albert önmagyméltósága f. hó 28-án, d. u. 4 órakor fogadja egyesületünk üdvözlő küldöttségét. Örvendetes tudomásul szolgál.

5. Tekintettel arra, hogy a közp. vezetőség ősszel teljes választmányi ülést kíván tartatni, a közp. választmány az ülés előkészítésére bizottságot küld ki, melynek tagjai: *Adler* Simon, *Balla* Bernát, *Csajági* Béla, *Dőri* S. Zsigmond és *Rózsa* Ede.

Az elnök egyszersmind felkéri az ifj. iratok kiadása tárgyában működő bizottság elnökét, *Stern* Ábrahámot, hogy ez ügyben részletes jelentést terjesszen a teljes választmányi ülés előkészítő bizottsága elé.

6. Az elnökség külön ülésben foglalkozott egyesületünk alapítványainak rendezésével; az erre vonatkozó javaslatokat megállapította.

A választmány az elnökség javaslatainak tárgyalására bizottságot küld ki, melynek tagjai: *Balla* Bernát, *Rózsa* Ede és *Schichtanz* Ármin.

7. A választmány elhatározza, hogy lapunk májusi számában a következő pályázatokat írja ki:

a) öt 60 koronás fürdősegélyre;

b) kilenc 50 koronás ösztöndíjra.

8. A választmány a *Lederer* Bernát alapítvány ezidei kamatjainak elnyeréséért folyamodó 5 tagtárs kérvényeinek beható tárgyalása után az elnökség javaslata szerint 3 folyamodó kérvényét döntés végett az örökhagyó családjához terjeszti fel.

9. A választmány a következő segélyeket szavazza meg: 1 rendes tagnak rendkívüli segélyképen 80 koronát és egy volt tagnak segélyképen

50 koronát. Egy rendes tagnak folyamodványát nem vehette a választmány figyelembe, minthogy betegségét kellőképen nem igazolta, de felhatalmazza az elnökséget, hogy a bekívánt és utólag beterjesztendő tisztí orvosi bizonyítvány értelmében küldje meg az illetőnek az alapszabályszerű betegsegélyt. Egy tag kérvényét a választmány nem vehette figyelembe, minthogy a segélyezésre rövid tagsága folytán még jogot nem szerzett és segélyre való szorultságát nem is igazolta.

10. A választmány a következő új tagokat veszi fel: 1. *Bergmann Ármín* lukii tanítót, 29 éves, 20 korona utánfizetés kötelezettsége mellett. 2. *Hirschfeld* Rezső, nagykanizsai tanítót, 31 éves, 28 korona utánfizetés kötelezettsége mellett. 3. *Lebovics* Jakab, párkányi tanítót, 28 éves, utánfizetés kötelezettsége nélkül.

Az ujonnan felvett tagok felvételi okmányait csak akkor kapják, ha az első 8 korona tagsági díjukat befizették.

K é r e l e m

az iskolai „EMLÉKLAP” terjesztése ügyében.

Van szerencsénk az Országos Izr. Tanító-egyesület kiadásában megjelent „Emléklap”-ot t. kartársaink figyelmébe ajánlani, azon kérelemmel, hogy az alább felsorolt okoknál fogva azt hatáskörükben felhasználni, illetve terjeszteni sziveskedjenek. Egyesületünk ezen „Emléklap” kiadásával módot kíván adni a zsidó tanítónak és felekezeti iskoláink fentartóinak, hogy midőn a tanuló a zsidó iskolától búcsút vesz, a távozonak oly emléket nyújtson, mely őt egész életén át zsenge ifjúságára és a zsidó iskolára emlékeztesse.

Ez „Emléklap” egyszersmind a kiválóbb tanulók megjutalmazására is alkalmas és díszes kiállításánál fogva is megőrzésre érdemes. Ki lehet vele tüntetni továbbá a közös elemi-, polgári-, valamint a középiskolai hitoktatásnál a jó előmenetelű tanulókat, mert szövege és az alkalmazott szimbolikus képek és jelmondatok egyaránt alkalmasak a vallásos és hazafias érzés ébresztésére.

Egyesületünk e művészi kivitelű „Emléklap” kiadásával nemcsak jövedelmének szaporítását célozza, amennyiben a tiszta hasznot a létesítendő „Üdülő-telep” javára fogjuk fordítani, hanem tekinti azt az erkölcsi sikert is, melyet azzal óhajt elérni, hogy minden zsidó tanulóban ez „Emléklap” által a felekezetihez való tartozandóság tudatosabbá váljék.

A megrendelésre vonatkozólag a következőket közöljük:

Az „Emléklap” példányonként 25 fillér. A postaköltség a megrendelőt terheli. Az „Emléklap”-ot legkevesebb 10 példányt tartalmazó csomagokban lehet csak megrendelni. Miután a postaköltség nagyobb megrendelésnél aránylag kisebb, tanácsos, hogy egyszerre minél több példányt rendeljenek meg — több évre szóló készletre. 15 példányig a keresztkötés költsége ajánlva 45 fillér, 35 példányig 55 fillér. Csomagoknál 35 darabon felül I. távolságra a postaköltség 42 fillér, távolabb eső helyekre 72 fillér. A megrendelő példányok ára, valamint a megfelelő postaköltség *előre küldendő* be bizományosunkhoz: **Dobó Ede** papirkereskedő úrhoz, Budapest, VII. Erzsébet-körút 28. szám.

A megrendelő iskolák és hitközségek névsorát lapunk júliusi számában fogjuk kimutatni.

Azon reményben, hogy t. kartársaink az illetékes iskolai hatóságnál ezen kiadványunk érdekében ügybuzgó lelkesedéssel fognak közbejárni,

maradtunk hitrokoni és kartársi üdvözlettel

az Orsz. Izr. Tanító-egyesület nevében:

Hajnal Jakab

egyes. titkár.

Kornfeld Gyula

egyes. elnök.

Az 1906. évi április hóban befolyt tagdíjak és gyűjtések kimutatása.

a) <i>Pártoló tagdíj:</i>		kor.			
Schwarz Ignác, Budapest ...		10.—			
b) <i>Rendes tagdíj:</i>					
	1906-ra kor.	hátr. kor.	1906-ra kor.	hátr. kor.	
Bartók Jakab, Losonc ...	8.—	—.—	Schlesinger Benő, Igló ...	—.—	4.—
Fried Zsigmond, Besztercebánya ...	—.—	6.—	Scheer Aron, Kiskőrös ...	—.—	6.—
Klein Gyula, Lőcse ...	—.—	2.—	Schwarz Mór, Budapest ...	8.—	—.—
Rausnitz Jakab, Rohonc ...	8.—	—.—	Spitzer József, Baja ...	8.—	—.—
Reményi Lajos, Ráczalmás ...	8.—	—.—	Stern Mór, Budapest ...	8.—	—.—
Rosenthal Rezső, Monostorszeg ...	—.—	4.—			
c) <i>Gyűjtés az árva-alapra:</i>		kor.			
Fischer Lipót, Liptószentmiklós, Braun Mór ur adománya elsőszülött fiának kiváltási díjából ...					7.—
Schwarz Márkus adománya, Bonyhádon ...					1.20
d) <i>Gyűjtés az üdülő-telep javára.</i>		kor.			
Földes Joakim, Budapest, alapító tagdíj 2. részlete ...					10.—
Rausnitz Jakab, Rohonc, rendes tagdíj 2. r. ...					2.—
Schwarz Károly, Barcs rendes tagdíj 4. r. ...					2.—

Helyreigazítás. Kállai Izrael, adai tagtársunk lapunk múlt számában hátraléknak kimutatott 14 kor. befizetéséből 4 korona a folyó évre szól.
Budapesten, 1906. április 28-án.

Györi Adolf
egyes. pénztáros.

Schwarz Mór
1828—1906.

Idősebb kollégáink mély részvétellel fognak értesülni *Schwarz Mór* volt képzőintézeti tanár haláláról; nevének említésével felújulnak majd képezdei életünk eseményei, küzdelmes ifjúságunk emlékei. Mert neve, személye össze van forrva a régi tanítóképzőintézet történetével.

Csehország egy kis városában, Izer-Vtelni-ban született 1828-ban. Apja korán halt meg és a fiatal gyerek már 13 éves korában tanítással keresi meg kenyerét. Majd 1848-ban beiratkozik a prágai politechnikumra, hol szorgalmával és tudásával csakhamar kiválik. De az életküzdelem, ügylátszik, lehetlenné teszi neki kedvelt pályája folytatását és 1855-ben beiratkozik a prágai tanítóképzőbe, hol 1857-ben főtanítói képesítést is nyer. Tanulmányát és képesítőjét oly sikerrel végzi, hogy még ez évben a prágai tanítóképző tanterületének ajánlatára a magyar helytartótanács kinevezi a pesti mintafőelemi iskola főtanítójának és ezt az állását 1857. okt. 1-én el is foglalja. Az akkor megnyílt képzőintézetben aztán Schwarz a számtant, rajzot és szépírást tanítja.

A képzőintézetben nagyon helyén volt. Schwarz Mór azokhoz a tanítókhoz tartozott, kik szívvel-lélekkel szerették pályájukat; értett is a tanítás mesterségéhez. Különösen a kezdő tanító legnehezebb tantárgyát, az írva-olvasás tanítását jól értette és aki ezt tőle hallotta, tőle tanulta, az nem igen küzdött e tantárgy nehézségeivel, oly világos volt módszere és tanítása. Ezzel kezdte meg az első évet és erre több ízben vissza is tért. A növendékekkel szeretettel bánt. Tanítványaiiban a jövő kollégákat tekintette, kiknek nehéz küzdelmein szívesen segített. Nemcsak az előírt tantárgyakat tanította, hanem

alkalmilag ellátta növendékeit becses útmutatásokkal, mindenféle útbaigazításokkal; óráin sok életbölcsességet és emberismeretet lehetett tanulni.

Egyesületünk életében régente tevékeny részt vett. Alapításától fogva rendes tagja volt és 1867-től 1879-ig pénztárosa.

Jellemes, becsületes ember volt. Zárkózott természetű, ki egyedül hivatásának és családjának élt.

Állását egész 1888-ig töltötte be híven és nagy kötelességtudással, amikor is nyugalomba ment. Azóta részint Bécsben, részint Budán élt csöndes elvonultságban, távol a régi barátjaitól és tanítványaitól, de azért nagyon örült, ha valamely tanítványa felől jót hallott.

Életerős, egészséges ember volt, ki életében nem sokat betegeskedett. Halálát, mely április 14-én következett be, is csak rövid szenvedés előzte meg. Temetése ápr. 15-én volt a Kerepesi-úti temetőben. Az iskolai szünet és az ünnepek miatt csak kevés tanító értesülhetett a temetésről és így csak egy-néhány képzőintézeti tanár és egyesületünk küldöttsége vehetett azon részt.

Nyugodjék békében; emlékét hálás tanítványai szeretettel fogják megőrizni.

V.

Spitzer József

1850–1906.

Ismét kidőlt a bajai izr. hitközség tanítógárdájának egyik oszlopos tagja; a fáradt munkás, ki 31 éven át szolgálta buzgón iskolánk ügyét, a szabadság örök honába költözött, nyugodni tért. Hirtelen és váratlanul — mint villám a derült égboltozatról — érte mindnyájunkat e csapás; hisz 7 nappal elhúnyta előtt még ott időzött kedvelt növendékei között, legkedvesebb tartózkodási helyén. Sem kezelő orvosa, sem mi, kik gyengélkedése idején meglátogattuk, nem sejtettük a közeli katasztrófát. Mekkora veszteséget jelent szeretett kartársunk korai elhúnyta iskolánkra nézve, azt legjobban mi tudjuk méltányolni, kiknek alkalmunk volt figyelemmel kíséreni három évtizedre terjedő bajai működését.

Vasszorgalma, pedáns rendszeretete, szigorú, de igazsággal párosult fegyelme révén, minden évben szép sikert ért el. Közkedveltségű tanítója volt ő a hitközségnek, mert előzékeny modorával, alkalmazkodási tehetségével sok esetben meg tudta találni és a rábizott gyermekek javára fel tudta használni ama kapcsolatot, melyet a család és tanító között teremtett. Nyájas, szerény viselete különben is sok barátot szerzett neki polgártársai körében.

Spitzer József Gyömörön (Győr-m.) született 1850-ben; tanulmányait Győrött végezte; 1872-ben Kalocsára, 1875. október 1-én a bajai izr. iskolához került. Április 8-án szólította őt ki a kifürkészhetlen sors az élők sorából és a Pészách-ünnep első napján kísértük őt örök nyugalomra, a közönség impozáns részvétele mellett. A hitközség elöljárósága, iskolaszéke és tanítótestülete gyászjelentést adott ki. Holttestét a gyászdrapériával bevont iskolai díszterembe vitték az iskolaszék tagjai és a tanítók, ahol dr. *Adler* rabbi — az ünnepre való tekintettel — egy ima szűk keretében méltatta az elhúnytnak elévülhetlen érdemeit községi tanügyünk körül, míg a tantestület, növendékek és az Országos Izr. Tanító-egyesület nevében *Scheer* Bernát kartársunk búcsúzott el zokogástól elfojtott hangon barátjától, kivel, mint legidősebb kollegájával, 31 éven át osztott meg örömet és bánatot ugyanegy intézet falain belül. Egyszerű, igénytelen egyéniség volt, de híven és lelkiismeretesen töltötte be azon működési kört, melyet a végzet számára kijelölt.

Önzetlenül szolgálta a közügyet, s így élete nem tűnt el nyomtalanul, nem egészen halt meg.

Megérdemli tehát, hogy kegyeletesen őrizze emlékét az általa hön és önfeláldozóan szeretett család, hálásan emlékezzék meg róla számos nemzedék, melyet lankadatlan buzgalommal az elemi ismeretek gazdag tárházába kalauzolt. Szívünkbe zárjuk őt mi, kik tanítói buzgó tevékenységének közvetlen szemtanúi voltunk és kollegiális barátságát élveztük és bizonyára nem megy egykönnyen feledésbe *Spitzer* József neve ama hitközségnél, melynek szellemi ereje javát oly hosszú időn át szentelte.

Emléke legyen áldott, béke lengjen porai fölött!

Baja, 1906. április 22.

Szántó Ede.

HIREK ISKOLÁINK ÉLETÉBŐL.

Polgáriskola Sátoraljauhelyen. Fialat tagtársunk, *Kertész* Ödön, ki eddig a pesti izr. fiúárvaház polgári iskolájánál működött, a jövő iskolaévben polgári iskolát nyit Sátoraljauhelyen. Az ottani hitközség e vállalkozást anyagilag és erkölcsileg támogatni fogja és annak anyagi sikeréért kezességet is vállalt. A polg. iskola megnyitásával az orth. izr. iskola V. és VI. osztálya megszűnik és így ottani két kartársunk, *Gárdos* Mór és *Gruber* Jenő, kik eddig az osztályokat vezették, az új polgári iskolában fognak tanítani. Az új intézetnél már az első évben matematikai és rajztanári állás lesz szervezve.

Új iskolaépületek. A kolozsvári orth. izr. hitközség minap megtartott tisztújító közgyűlésén elhatározta, hogy egy modern és a kor s a közegészségügy követelményeinek teljesen megfelelő új fiú- és leányiskolát építtet. Határozatának végrehajtását egy 12 tagu teljhatalmu bizottságra bízta. — A lugosi izr. hitközség április hó 22-én tartott rendkívüli közgyűlésén egy új modern iskola építését határozta el és e célra 50.000 K költséget engedélyezett. Az építkezéshez már e napokban hozzá is fognak.

Felolvasás. A Budapesti (Budai) Tanító-egyesület április 4-én tartott tavaszi közgyűlésén érdemes tagtársunk, *Schön* József főv. isk. igazgató „*A tanítási anyag ismételésének pedagógiai hasznáról*” címmel tanulságos és magvas előadást tartott. Az előadás tételei a következők voltak:

1. A tanítás anyagának ismételése pedagógiai okokból szükséges.
2. Az ismétlést a tanítvány a tanítóval együtt végzi.
3. Ugyanannak a tanítási anyag részletnek akár karban, akár egyenként való egy időben huzamosabb ismételése káros a gyermek testi és lelki fejlődésére.
4. Az új anyag nyújtásánál a régebbi anyag részlet ismételéséből indulnak ki.
5. Minden tanítási óra ismételéssel kezdődik, összefoglalással végződik, de minden tanítási órában új anyagot kell nyújtani, előbbre kell haladni.
6. A leckék kihallgatása sohasem foglalhatja le az egész tanítási órát.
7. Népes osztályokban (60 tanulón túl) minden hónap végén több időt szentelünk a tanultak ismételésére.
8. Az éveleji és évvégi ismételés nem állhat pusztán bemagolásból; a tanító mindig javít, felvilágosít, esetleg bővíti. A tételek fölött élénk vita fejlődött.

Körülés. Egyesületünk északkeleti fiókköre július hó első napjaiban Kassán tartja az idei körülését. A programról és egyéb részletekről annak idején értesíteni fogjuk olvasóinkat. Érdeklődők forduljanak ez ügyben a kör elnökéhez, *Schlesinger* Ármin miskolci igazgatóhoz.

Magyarosodás. Amint *Kemény* Károly nyitrazsámbokréti tagtársunk írja, az ottani iskola dr. *Viltsek* Adolf körorvos iskolaszéki elnök ügybuzgalma folytán, teljesen megmagyarosodott és örvendetes fejlődésnek indult. E derék iskolaszéki elnöknek, ki egyéb hivatalos teendőiben is a magyarosodás és hazafias szellem apostola, köszönhető, hogy a nyitrazsámbokréti iskolában ez iskolaév eleje óta a szentírást már magyar nyelvre fordítják, hogy az iskolának ifjusági könyvtára van, melyet a gyermekek nagy szeretettel használnak. Neki köszönhető egyebek között az is, hogy a hitközség a tanító fizetését rendezte és sorsán drágasági pótlék megszavazásával is javított.

Névmagyarosítás. *Salver* Samu szabadkai tagtársunk nevét belügyminiszteri engedéllyel „*Salgó*“-ra magyarosította.

VEGYESEK.

özv. Weber Sománé. Néhai tagtársuk, *Weber* Soma pesti izr. hitközségi hitoktató özvegye, özv. *Weber* Sománé szül. Bienenfeld Jozefin ápr. 21-én életének 55-dik évében hosszú és nehéz szenvedés után Wörishofenban elhunyt. A megboldogult derék, tiszteletreméltó asszony volt, ki árván maradt négy gyermekét anyagi gondok között is derék emberekké nevelte. Holttestét gyermekei a messze idegenből hazahozatták és a budapesti új temetőben helyezték örök nyugalomra. Nyugodjék békében!

Eljegyzések. *Hirschfeld* Rezső, nagykanizsai tagtársunk e napokban jegyezte el *Bodrogi* Irén kisasszonyt, néhai *Bodrogi* Ignác, volt zentai igazgatónak leányát. — *Magyar* Imre, ürményi nyugd. tagtársunk Jolánka leányát eljegyezte *Erdélyi* Simon kereskedő. — *Boros* Aladár, kassai tagtársunk eljegyezte *Friss* Flóra kisasszonyt Budapestről. — Gratulálunk!

Felhívás. Társadalmi életünk fejlődése a gyermeknevelés felé tereli a közfigyelmet. Minél bonyolultabbá válik társadalmi életünk s minél gazdagabbá és szövevényesebbé az emberi műveltség tartalma, annál inkább érezzük a kulturának sokféle káros kinövését s az egyénre való idegemésztő hatását. Ezt a nyomasztó hatást szomorúan tapasztaljuk gyermekeink testi és lelki fejlődésén is.

Ez a tapasztalat azon nagy feladat elé állítja a jelenkor nevelőit, hogy amikor előkészítik a gyermeket a társadalmi és kulturális élet magasabb rendű feladatai, bonyolultabb kérdései és a megélhetés súlyos nehézségei számára, akkor megóvják őt a magasabb igényű élet korai káros következményeitől, az erőltetett testi és szellemi élet túlzásaitól. E nagy feladatokkal és nehézségekkel csak úgy küzdhetünk meg, ha a gyermekek nevelését visszavezetjük a természetes alapra s ez az alap a *gyermek természetes testi és lelki fejlődése*.

Ma már mindinkább általánossá válik az a felfogás, hogy minden nevelőnek feladata és kötelessége a gyermek testi és lelki tulajdonaival való beható megismerkedés és szem előtt kell tartania és ismernie azokat a rendellenességeket, bajokat és betegségeket, amelyek a gyermek fejlődésében a nevelői vagy egyéb külső káros hatásoknál vagy a gyermek belső hajlamainál fogva fel szoktak lépni.

Ez okok és körülmények arra indították a pedagógusokat, orvosokat, pszichológusokat s általában a mélyebben gondolkodókat, hogy behatóan tanulmányozzák a gyermek testi és lelki jelenségeit, fejlődését s a hivatott buvároknak egy félszázad óta végzett gondos kutatásai megteremtették az embertani tudományoknak egy új ágát, a *gyermektanulmányt*.

A gyermektanulmányozásra s a nevelés- és oktatásügynek gyermektanulmányi alapon való berendezésére hazánkban fokozott szükség van. Nekünk a társadalmi, közgazdasági és kulturális életben kétszeres erőt kell kifejtenünk, hogy lépést tartsunk a művelt nemzetekkel. Nekünk különösen kell törekednünk nevelésünkben a megóvás szempontjainak érvényesítésére, a természetes alapon nyugvó nevelésre és a nemzeti jellemvonások kifejlesztésére. Nekünk sokszoros gonddal kell a gyermektanulmányozás kérdéseivel foglalkoznunk, a magyar gyermek testi és lelki életének megismerésére törekednünk. *Nemzeti előhaladásunk és nemzeti jellemvonásaink fejlesztésének egyik alapvető kérdése a gyermektanulmányozás.*

A gyermektanulmányozás hazánkban nem régi keletű, de nem is ismeretlen ügy. Körülbelül tíz éve foglalkoznak azzal egyes tudósaink s ezen ügy előmozdítására szentelte munkásságát az ezelőtt három évvel megalakult Gyermektanulmányi Bizottság. Ez a Bizottság életének rövid tartama alatt már elismerésre méltó tevékenységet fejtett ki a gyermektanulmányozás terén. Nyilvános értekezleteket tartott szülők, pedagógusok és orvosok részére, gyermektanulmányi tanfolyamot rendezett tanítók számára, szakosztályokat létesített a gyermektanulmányozás különböző ágai-
nak és módszereinek művelésére, általában mozgatta a gyermektanulmányozás ügyét a különböző társadalmi körökben, tanítói egyesületekben. Sikerült az illetékes tényezőknek és az ország művelt közönségének figyelmét az ügyre irányítani s működésének közvetett hatása alatt számos értékes gyermektanulmányi mű jött létre.

A Gyermektanulmányi Bizottságnak mindeddig nem volt egyesületi szervezete, csak egy nagyobb értekezletből kiküldött és ideiglenesen szervezett Bizottságként működött. E Bizottság működésének feladatai azonban ma már olyannyira megnövekedtek és felszaporodtak s a közönségben és a szakkörökben is országszerte annyira

fölbredt az érdeklődés a gyermektanulmányozás ügye iránt, hogy a Bizottság biztos alapon álló egyesületi szervezet nélkül céljait elérni nem tudja. A Gyermektanulmányi Bizottság ennél fogva az 1906. februárban tartott ülésén kimondotta, hogy *Magyar Gyermektanulmányi Társaság* név alatt egyesületté alakul át s mint ilyen fogja a gyermektanulmányozás ügyét tovább művelni, országosan szervezni, szakosztályokat, köröket alakítani, gyermektanulmányi könyvtárt berendezni, folyóiratot és műveket kiadni, egyszóval a gyermektanulmányozás ügyének hazánkban szélesebb keretet és mélyebb alapot adni.

Erre a munkára, ezen feladatok megoldásának támogatására hívjuk fel tisztelettel a szülőket, pedagógusokat, orvosokat s mindazokat, akiket a gyermeknevelés és tanulmányozás kérdései mélyebben foglalkoztatnak, akik a gyermek szeretetére és megismerésére kívánják alapítani a jövő kor pedagógiáját. Kérjük Önöket, tisztelt Kartársaink és Polgártársaink, hogy csatlakozzanak hozzánk, támogassanak minket, az édes gyermekeink jövő boldogulását, a nemzetünk javát előkészítő nemes és hasznos munkában!

A kormányhoz jóváhagyás végett fölterjesztett alapszabályaink kivonatát alant közöljük. amelyből kiemeljük, hogy a rendes tagság évi díja *4 korona*, amelyért a rendes tagsággal járó jogok élvezetén kívül a tagok a társulat által kiadandó folyóiratot kapják.

A tagsági jelentkezések *Nagy László* ügyvivő alelnökhöz (Bpest, VIII., Üllői-ut 16/b.), a tagsági díjak pedig *Perényi József* dr. pénztárhoz (Budapest, VII., Damjanich-utca 51.) küldendők. Budapest, 1906. ápr. havában. A Magyar Gyermektanulmányi Társaság nevében: Gróf *Teleki Sándor* elnök, dr. *Bárczy István* sz.-fővárosi tanácsnok, társelnök, dr. *Náray Szabó Sándor* min. osztálytanácsos, társelnök, *Nagy László* tanítóképző-intézeti igazgató, ügyvivő alelnök, dr. *Ranschburg Pál* ideg orvos, a kísérleti paidologiai osztály elnöke, dr. *Jablonkay Géza* tanító, a kísérleti paidologiai osztály titkára, *Dániel Jenőné*, polg. isk. tanítónő, jegyző, *Egri Tóth Kálmán* tanító, jegyző, *Krécsy Béla*, főreáliskolai tanár, jegyző, dr. *Perényi József* főreáliskolai tanár, pénztáros, *Schön József* népiskolai igazgató, ellenőr.

Kivonat a Magyar Gyermektanulmányi Társaság alapszabályaiból. A társaság célja és eszközei: 4. §. A társaság célja, hogy a gyermekek tanulmányozásának ügyét hazánkban felkarolja; a gyermektanulmányozást tudományosan művelje s e tanulmányok eredményét főként a nemzeti nevelés számára értékesítse; továbbá, hogy a gyermekszereket minden körben általánossá tegye, mélyítse; az egyesek és a társadalom érdeklődését a gyermekek életjelenségei iránt felköltse s ébren tartsa. A társaság a vizsgálódásokat a rendes és rendellenes fejlődésű gyermekeknek mind testi, mind lelki életére egyaránt kiterjeszti.

5. §. A társaság a maga céljai elérésére: a) a gyermektanulmányozás különböző ágainak művelése végett szakosztályokat létesít; b) vidéken fiókköröket alakít; c) nyilvános előadásokat és tanácskozásokat tart; d) egyeseket és testületeket a gyermekek tanulmányozására ösztönöz, illetőleg ezeknek ilyen irányu törekvéseit erkölcsileg, esetleg anyagilag is támogatja; e) a gyermekek tanulmányozásának módját és eredményeit ismertető folyóiratot, esetleg önálló műveket is ad ki; f) a gyermektanulmányozás körébe vágó művekből könyvtárt létesít; g) alkalomadtán kiállításokat rendez.

A társaság tagjai: 6. §. A társaság tagjai: tiszteletbeli, alapító vagy rendes tagok.

10. §. Rendes taggá lehet bárki, aki a gyermektanulmányozás ügye iránt érdeklődik.

11. §. A rendes tagok évi 4 korona tagsági díjat fizetnek. A tagsági díj minden polgári év október 1-ig fizetendő az egyesület pénztárába; ezen határidőn túl postai megbízás útján hajtandó be. Az elnökségnek joga van a hátralékos tagsági díjakat valamely budapesti járásbírósnál bírói úton is behajtani.

12. §. A rendes tagokat jelentkezés alapján a társaság választmánya választja meg. A rendes tagsági kötelezettség két évig tart, azon év, január 1-től számítva, amelyben a belépés történt. A tagsági kötelezettség újabb két évre mindig megújul, ha a tag a társaságból való kilépését a két év letelte előtt be nem jelentette.

13. §. A rendes tagoknak a közgyűlésen tanácskozási és szavazati joguk van. Részt vehetnek a nyilvános értekezleteken. A társaság folyóiratát külön díj nélkül, a társaság által kiadott önálló műveket pedig kedvezményes áron kapják; a társaság könyvtárát díjtalanul használhatják.

Tanulmányi kirándulás. Ha minden embernek ismerni kell hazáját, úgy első sorban a tanár és tanító embernek kell azt ismernie. Ezen helyes felfogás ma már annyira gyökeret vert a tanítóság táborában, hogy egyes bácskai tanítók szövetkezve *Göndör* Ferenc óbecsei tanítóval, „Magyar Tanítók tanulmányútja“ cím alatt a nyári nagy szünidőben utazásokat akarnak rendezni az ország különböző vidékére. Az első ilyen út az idén, július hó elsején, esetleg augusztus végén lesz. Az úti terv négy részből áll. Minden út Budapestről indul ki és magában foglalja az Alföld és a hegyvidék egy-egy részét. Az első út: Nagy-Alföld-Al-Duna lesz. Budapest, Cegléd, Kécskemét, Szeged, Szabadka, Baja, Zombor, Ujvidék, Zimony, Belgrád, Pancsova, Versec, Oravica, Anina, Marilla, Báziás, Orsova, Vaskapu, Turn-Szeverin, Herkules-fürdő, Lugos, Buziás, Temesvár, Arad és Mezőhegyes városok. Így pár év alatt a tanító megismerheti szép hazánk minden zegét-zugát. Hogy a költségek elviselhetőbbek legyenek a szegényebb sorsú tanítókra is, a tanulmányúton hangversenyek rendeztetnek. A magyar tanítóság oly nagy zeneismerettel és énektudással rendelkezik, hogy hangversenyeivel meghódíthatja a művelt közönséget.

Mennyire előnyös lesz, ha a tanító vagy a tanár, megismeri az ország különböző népeit és azok szokásait és nyelvét, fejlődő városait, bányáit és a mult dicsőségét hirdető romokat; mily hatalmasan emelkedik a tanító intelligenciája és társadalmi tekintélye ezen utazások által, azt minden helyesen ítélő ember helyben hagyja. Az utazás sikerét biztosítandó, az egyes hajózási vállalatok, vendéglők, fürdőtelepek, gyárak, bányák messzemenő kedvezményeket nyújtanak, csak még a minisztérium, illetve az államvasutak pártfogását várják a rendezők. Az első tanulmányút 12, illetve 14 napra van tervezve, mert ha a hangverseny-csoportot sikerül egybeállítani, akkor 14 nap alatt történik az utazás. A karmesteri állásra az ország egyik hírneves zeneszerzőjét szándékoznak megnyerni. Az egész utiköltség III. osztály 86 és II. oszt. 100 korona. Természetes, ebben benne van a lakás és elsőrangú ételmezés is. A hangversenyek bevételei a közreműködőket illetik. Az utazásban részt venni óhajtok, énekhangjuk és a zene-eszköz megjelölésével mielőbb jelentkezzenek *Göndör* Ferenc tanítónál, az „Óbecsei Ujság“ szerkesztőjénél Óbecsén.

Felhívás. Kedves Kartársak! (1876—1906.) 30 éve annak, hogy a tanítóképzőintézet falait elhagytuk, kiléptünk az életbe, hogy hazánk szent ügyét, a népnevelést szolgáljuk. E hosszú idő óta megszűnt köztünk az összeköttetés. Jöjjünk össze, ujítsuk meg a régi kollegialis viszonyt. Az összejövetelre legtanácsosabb lenne a f. évi sátoros félünnepeket felhasználni; találkozás helye Budapest. Kartársak, értesítetek elhatározástokról és lakhelyetekről. E felhívás tartalmát közöljétek azon kartársakkal, kiknek tartózkodási helyéről tudomásotok van. Budapest, 1906. ápr. 24. Lévai (Lipsitz) Miksa, sz.-főv. polg. iskolai tanár, (VI., Szondy-u. 4/c. III. 25.)

Siketnémák fölvétele. Az „Izr. Siketnémák Orsz. Intézeté“-ben a júniusban kilépő kiképzett növendékek helyébe két új csoport fog felvétetni. A felvételért folyamodhatnak, akik teljes vagy mérsékelt díjat akarnak fizetni, továbbá, kik ingyenes helyet óhajtanak elnyerni. Az alapítványi helyek közül betöltetnek: Három hely az országos izraelita iskolaalap terhére, melyeket a vallás- és közoktatásügyi minisztérium tölt be; a Jósziv egyesület egy alapítványi helye keresztény gyermek részére; ezt az egyesület elnöksége (Bálvány-utca 10. sz.) tölti be; végül több intézeti alapítványi hely, melyet az intézet előjárósága tölt be. Felvétel végett a folyamodványok az illetékes helyen május végeig nyújtandók be.

Uj Korszak címén új népoktatásügyi politikai hetilap indult meg április 5-én. Az új lap különösen két dologért küzd. Kívánja első sorban az általános, titkos és községenkinti választói jogot, mely által a tanító a nép között vezérszerephez jutván, a magyar kulturállam kiépítését előbbre viheti. Követeli a népoktatás államosítását, az ingyenes, kötelező népoktatást, a magyar nyelvnek minden iskolában való tanítását, végül a tanítók tisztességes díjazását. Feladatául tüzte ki továbbá az „Uj Korszak“ küzdeni mindazon visszások ellen, melyek akár a tankönyvirás, akár a pedagógia más terén befészkelődtek és arra törekedni, hogy a magyar tanítóságot önérzetes, jogaiért küzdeni és azokat követelni tudó osztállyá nevelje. Az „Uj Korszak“ felelős szerkesztője, *Somogyi* Béla, kereskedelmi iskolai tanár, ki a mi lapunknak is kedvelt munkatársa volt. A lap előfizetési díja egész évre 6 K, félévre 3 K. Szerkesztőség és kiadóhivatal: I., Fehérvári-út 43. sz.

Megjelent. Lapunk zártakor megjelent dr. *Frisch Ármin Szemelvények a biblia utáni zsidó irodalomból* című könyve. Az érdekes könyvet lapunk jövő számában fogjuk ismertetni.

Babylon vizei címmel, mint már jeleztük, *Patai József*, a jeles költőnek és műfordítónak egy verskötete jelenik meg május első napjaiban, melyet kartársainknak olvasmányul és az iskolai könyvtárakba és vizsgai jutalomkönyvül való beszerzésre melegen ajánlunk. A könyv, mely gyönyörű diszmű, művészi kivitelű zsidó tárgyú illusztrációkkal bővelkedik. Ára diszkötésben 4 korona, de iskolák és tanítók az Egyenlőség kiadóhivatala révén megkapjuk 3 koronáért.

Uj könyv. *Balassa József Kis magyar hangtan* címmel hasznos kis kézikönyvet írt. A szerző könnyen érthető utmutatót ad a népnyelvvel foglalkozó gyűjtők kezébe, melynek segítségével ránevelhetik magukat a nyelvjárási szövegek gyűjtésére. A beszélőszervek működésének rövid ismertetése után egyenként ismerteti a magyar nyelv hangjait, tanácsokat adva, hogyan kell megfigyelni és följegyezni a nép nyelvének egyes sajátosságait. Azután az összefüggő beszéd elemzésével foglalkozik. A füzet a Franklin-Társulat kiadásában jelent meg. Ára 1 kor. 60 fillér.

Aranyos napok cím alatt, *Kalász Benedek*, fõv. tanító tollából, *Horváth Andor* izléses rajzaival az ifjuságnak szánt művecske jelent meg. A kedvesen megírt kötet (145 oldal) 23 külön fejezetben csevegi el egy fővárosi család gyermekeinek nyaralási élményeit. Szerző a gyermekek gondolat- és érzelmvilágának alapos megfigyelője, kinek sikerült a gyermekek felfogásához mért elbeszéléseit élénk, színes nyelvezettel, zamatos magyarsággal úgy megírni, hogy az olvasó figyelmét és érdeklődését állandóan ébren tartja. Sok hasznos és tanulságos dolgot is merít ez olvasmányból a gyermek, úgy, hogy a könyvecske nevelési szempontból is melegen ajánlható. A diszes kötetecske Lampel Róbert kiadásában jelent meg. Ára 2 kor. 40 fillér.

U. Gy.

Kereskedelmi Gyorsíró és Gépiró Szakiskola. E mintaszerű szakiskola saját épületében új magyar és német gyorsíró és gépiró tanfolyamokat nyit. (Reggeli, délutáni és esti tanfolyamok.) A növendékek oly irányban nyernek kiképzést, hogy bármilyen vállalatnál, kereskedői és ügyvédi irodában, vagy egyéb intézeteknél alkalmazást nyerhetnek. Akik a kereskedelmi gyorsíró és gépiró szakiskolában (II. ker., Fő-utca 50. és Iskola-u. 27. Telefon 22—35.), most jelentkeznek, abba a csoportba vétetnek fel, melyet a szakiskola igazgatója személyesen fog vezetni. A gyorsíró tanfolyamban a tandíj összesen 15 korona, mely 3 havi részletben törleszthető, a gépiró tanfolyamban összesen 10 korona. A tankönyveket ingyen adja az igazgatóság.

☞ **Hugomat**, csinos, fiatal, művelt leányt, 8000 korona hozománya és szép kelengyéje van, városi izr. tanárhoz, tanítóhoz vagy hivatalnokhoz férjhez adni óhajtom. Leveleket „Fővárosi ügyvéd“ jelige alatt kérek a szerkesztőség címére. (VII. Sip-utca 12. sz.)

Kolozsvári Izr. Hitközség Iskolaszéke.

14.
1906. sz.

P á l y á z a t.

A kolozsvári izr. (congr.) hitközség iskolaszéke pályázatot hirdet a négyoszt. elemi iskolájánál ujonnan rendszeresített tanítói, esetleg *igazgató-tanítói* állásra.

A tanító kezdő fizetése évi 1000 kor. és 500 kor. lakbér.

Az állás csak 1906. szeptember hó 1-én töltendő be.

Azok az izr. vallásu okl. tanítók, kik az állásra pályáznak, eziránti kérvényüket a tanítói oklevéllel és eddigi működési bizonyítványaikkal együtt alulírotthoz legkésőbbben f. é. május hó 10-ig nyujtsák be.

Kolozsvár, 1906. április hó 6-án.

Feldmann Zsigmond
iskolasz. elnök.

A trencsényi izr. hitközség iskolaszékétől.

65.
1906. sz.

P á l y á z a t.

A trencsényi izr. hitközség elemi népiskolájánál megüresedett tanítói állásra ezennel pályázatot hirdetünk.

Pályázhatnak oly okl. izr. tanítók, kik a magyar- és németben való jártasságuk mellett a héberből is alapos készütséggel bírnak és e tárgyat is tanítani képesek.

Az állással egybekötött javadalmazás 800 korona évi fizetés, 300 korona lakbér-átalány és az évötödös korpótlékok. Sikeres működés esetén a fizetés az első év betelével fel fog emeltetni.

A megválasztottnak neje esetleg külön mellékjövedelemre számíthat, ha t. i. iskolánkban kézimunkát tanítani tud és erre hajlandó is. A pályázati kérvényben ez külön kitüntető.

Kellően felszerelt, sajátkezűleg irt folyamodványok az alulírott elnökséghez legkésőbb f. évi május hó 20-áig küldendők be. Az okmányok csak másolatokban melléklendők, mivel azok vissza nem küldetnek.

Az állás 1906. évi szeptember hó 1-én elfoglalandó.

Trencsénben, 1906. évi április hó 20-án.

Kohn Kálmán

hitk. és iskolaszéki jegyző.

Schlesinger Sándor

hitk. és iskolaszéki elnök.

A bajai izr. hitközség iskolaszékétől.

128.
1906. sz.

Pályázati hirdetés.

Elhalálozás folytán a bajai izr. hitközség elemi iskolájánál egy *elemi* iskolai *tanítói* állásra pályázat hirdettetik. Pályázhatnak magyar- és német tannyelvű iskolákra képesített elemi iskolai tanítók, akik alapos héber ismeretekkel is bírnak. Előnyben részesülnek azon tanítók, kik éneket, testgyakorlást, rajzot és kézi ügyességet (slöjd) tanítani képesek.

Az állás javadalmazása évi 220 korona lakpénzen kívül a működés első tíz évében 1200 korona törzsfizetés, további öt évig (10—15 működési év) 1300 korona törzsfizetés és a 15. működési év után 1400 korona törzsfizetés, valamint a működés első évétől számított szabályszerű évötödös korpótlékok.

Amennyiben a pályázók valamelyike jelenlegi állomáshelyén korpótlék-igényt szerzett, felhivatik, hogy ezen körülményt, valamint azt is, hogy a korpótlékot államsegélycímén kapja-e, pályázati kérvényében tüntesse fel.

Születési-, egészségi-, családi állapotot- és a képesítést igazoló okmányokkal kellően felszerelt pályázati kérvények *f. é. május 12-ig* alulírt iskolaszéki elnöknel nyújtandók be.

Kelt Baján, az izr. hitközségi iskolaszék 1906. évi április hó 12-én tartott üléséből.

Lengyel Manó
jegyző.

Hesser Gyula
iskolaszéki elnök.

Kiadói értesítés.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1905. június hó 10-én kiadott rendeletével életbe lépő új népiskolai tanterv és utasítás szükségessé tette, hogy tankönyvkiadványaink egy részét átdolgoztassuk. A kor követelményeit magába foglaló miniszteri utasítás és tanterv kívánságai elől nem zárkóztunk el s igyekeztünk is annak mindenben megfelelni. A szerzők legjobb tudásukkal, bőséges tapasztalataikkal vállalkoztak arra, hogy általánosan kedvelt könyveiket az utasításnak és a mai igényeknek megfelelően dolgozzák át. Ezzel azt kívánjuk elérni, hogy azon intézetek, melyek könyveink régi kiadásait használták, az új kiadást is szívesen fogadják és megtartsák.

Tartalmuknak megfelelően változtattunk könyveink külalakján és nyomdai kiállításán is. Szép fehér papíron, könnyen olvasható új betűkkel, tartós kötésben állítottuk elő ezen új kiadású tankönyveinket, azonfelül számos a szöveg közé nyomott képpel bővítettük, melylyel szintén emelni kívántuk a könyv értékét. A természetrajzi és földrajzi könyveket azonkívül színes képekkel, az utóbbit még színes térképekkel is vonzóbbá és kedvesebbé tesszük a tanuló ifjúságnak.

Mindezen változtatások dacára a könyvek árát nem emeltük fel. Örömről szolgál mindezt szíves tudomására hozni a mélyen tisztelt tanítói karnak, s hisszük, hogy nemcsak azon intézetek vezetői veszik ezt örvendetes tudomásul, kik e könyveinket eddig is használták, hanem az új tantervnek megfelelő és nyomdai kiállítás tekintetében páratlan tankönyvek bevonulnak oda is, a hol eddig valamely okból még nem voltak bevezetve.

Röviden felsoroljuk azon könyvek címeit, melyek új kiadásban már megjelentek s akadálytalanul használhatók. Ezek a következők:

Schön J.—Trajtler K. (*Magyar nemzeti abc és olvasókönyvek az I—VI. oszt. sz.*); Vargyas Endre (*Abc-és könyv és magyar nyelvtan a II—VI. o. sz.*; *Magyarok története az V—VI. o. sz.*; *Természettan*); Tomcsányiné—Czukrasz Róza (*A magyar gyermek első könyve*); Györffy János (*Falusi iskolák tan- és olvasókönyve*); Mártonffy M.—Gokler A. (*Magyar nyelvgyakorló és olvasókönyv a III—VI. o. sz.*); Almássy J. (*Magyar nyelvgyakorlatok példatára a II—VI. o. sz.*); Faludi (Fuchs) János (*Számvetési gyakorlókönyv a II—IV. o. sz.*); Lengyel J. Schwetz Vilmos (*Számvetési feladattár a II—VI. o. sz.*); Mártonfy M.—Asztalos Gyula (*Földrajz a IV—VI. o. sz.*); Brózik K. dr.—Schön József (*Földrajz a IV—VI. o. sz.*); Kuttner S.—Szuppán V.—Laukó A. nyomán Alpáry Lajos (*Első oktatás a földrajzban és Első oktatás a magyarok történetében*); Csiky Kálmán (*Magyar alkotmánytan*); Mayer Miksa (*Rövid alkotmánytan*); Báthory N.—Kneif Ödön (*Természetrajz*); Kuttner S.—Szuppán V. (*Kis természettan*); és Miklós Gergely (*Természettan és vegytan*)

Gondoskodtunk arról is, hogy a régi kiadású könyvekből továbbra is elegendő példányok álljanak rendelkezésre azon intézetek számára, melyek valamely okból még nem vezethetik, vagy vezetik be az új kiadásokat.

Ujjonnan átdolgozott tankönyveinken kívül, teljesen új könyveket is van szerencsénk bevezetés céljából ajánlani. Első rangú szakírókat sikerült megnyernünk arra a célra, hogy az új tanterv és utasításnak megfelelő tankönyveket írjanak. Azt hisszük, szívesen fogadja mindenki az igen tisztelt tanítói karban, ha oly elismert tudású szerzők könyveit ajánlhatják, mint Benedek Elek—Földes Géza—Száva János (*ABC- és olvasókönyvek az I—VI. sz.*) Kozma László—Somogyi Béla—Szöllösi Jenő—Ebner János (*Hangoztatási abc; Phonomimikai abc és magyar olvasókönyvek az I—VI. o. sz.*) Hunyady Béla—Tóth Kálmán—Vargha L. (*Nyelvtani példatár a II—VI. o. sz.*) Kozma L.—Somogyi Béla—Szöllösi Jenő—Ember János (*Magyar nyelvkönyv a II—VI. o. sz.*) Weszely Ödön (*Magyar nyelvi gyakorló könyv a II—VI. o. sz.*), Sziklás Adolf—Walter Károly (*Számítan a II—VI. o. sz.*); Némethy Károly dr. (*Földrajz a IV—VI. o. sz.*); Marczali Henrik—Földes Géza (*A történelem kis tükre az V—VI. o. sz.*) és Erődi Ernő (*Énekeskönyv az I—VI. o. sz.*)

Talán fölösleges megemlítenünk, hogy a nyomdai kiállítás tekintetében is azok a szempontok vezéreltek bennünket, melyek előbbi kiadványainknál; t. i. tetszetős és tartós kiállítás, tiszta nyomás, olcsó ár. Reméljük, hogy a részünkről hozott anyagi áldozatok meghozzák nekünk azt az erkölcsi sikert, mely az igen tisztelt tanítói kar elismerésében rejlik s könyveinket továbbra is abban a szíves fogadtatásban részesítik, mint eddig.

Mutatványpéldányokkal s teljesen kimerítő jegyzékkel szívesen szolgálunk.

LAMPEL R. könyvkereskedése (Wodianer F. és Fiai) részvénytársaság
Budapest, VI. Andrassy-ut 21.

A „Franklin“-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda — áthatva azon intencióktól, melyeket az új miniszteri tanterv és utasítás tűzött a népnevelés fejlesztésére maga elé — alább felsorolt ismert és jó kiadványait dolgoztatta át és bocsájtotta ki új kiadásban.

A szerzőkkel karöltve igyekeztünk azon, hogy könyveink nemcsak az utasítás betűi szerint kerüljenek forgalomba, hanem megragadtunk minden eszközt, mely a könyvek belső tartalmát vagy külső alakját értékesebbé teszi.

Az új kiadásban már megjelent népiskolai tankönyveink felsorolására szorítkozunk. Ezek: Deme Károly (*Magyar abc és olvasókönyvei az I—VI. o. sz.*); Gyertyánffy J. dr.—Kiss Áron—Radó Vilmos (*ABC és olvasókönyvek az I—VI. o. sz.*); Vargyas E. (*Magyar nyelvtan; Magyarok története és Természetrajz*); Mártonffy M. (*Magyar nyelvtan*); Több fővárosi tanító (*Számolókönyv a II—IV. o. sz.*); Sebestyén Gyula (*A magyar nemzet története*); Sebesztha Károly (*A magyar nemzet története*); Hajnóczy R. József dr. (*A magyar honpolgár jogainak és kötelességeinek ismertetése*); Bein Károly (*Képes természettan*) és Sztankó Béla (*Daloskönyv a III—VI. o. sz.*) Úgy a felsorolt, mint egyéb kiadványainkból mutatvány-példányokat igen szívesen küldünk.

Végül megemlítiük még, hogy azon könyveink, melyek a most megjelent miniszteri utasításnak előző kiadásukban is megfeleltek, továbbra is kaphatók. Ugyisint ajánljuk azon tankönyvkiadványainkat is, melyek új kiadásban nem jelentek meg ugyan, de a miniszteri rendelet értelmében használhatók mindaddig, míg ezeket helyettesítő vagy pótló más könyv meg nem jelent.

Franklin Társulat irodalmi intézet és könyvnyomda
Budapest, IV. Egyetem-utca 4.

Első Leánykiházasítási Egylet m. sz. Gyermekek- és életbiztosító-intézet Budapesten, VI. Teréz-körút 40-42. sz. Alapított 1863. évben. Folyó év március havában 1,513.700. — K értékű biztosítási ajánlat nyújtott be és 1,311.900. — K értékű új biztosítási kötvény állított ki. Biztosított összegek fejében f. év március havában 117.134 K 71 fillér fizettetett ki. 1906 január 1-től március 31-ig bezárólag 3.598.300 K értékű új biztosítási kötvény állított ki. Biztosított összegek fejében a folyó évben 240.862 K 71 f. és az intézet fennállása óta 10,406.767 K 01 fillér fizettetett ki. Ezen intézet a gyermek- és életbiztosítás minden nemével foglalkozik a legolcsóbb és legelőnyösebb feltételek mellett.

HIRDETMÉNY.

Ezennel közhirrre tétetik, hogy miután a Magyar Királyi Pénzügyminiszterium ellenőrző közegei a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték (XVIII. sorsjáték) I. osztályára szóló sorsjegyeket felülvizsgálták, azok a főelárásítóknak árusítás végett kiadattak.

Az I. osztály huzása 1906. május hó 23. és 25. ént tartatik meg. A huzások a Magyar királyi állami ellenőrző hatóság és királyi közjegyző jelenlétében nyilvánosan történnek a Huzási teremben (IV., Eskü-tér, bejárat a Duna-utca felől). — Sorsjegyek a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték valamennyi árusítóinál kaphatók.

Budapest, 1906. évi április hó 29-én.

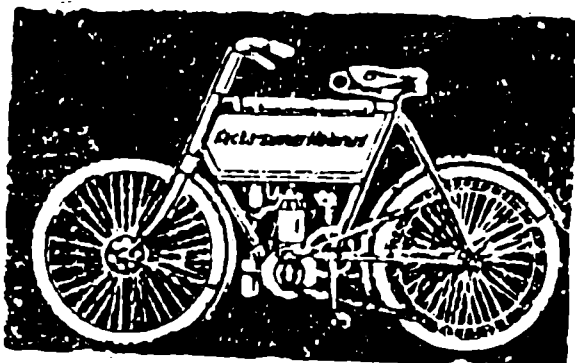
Magy. Kir Szab.
Osztálysorsjáték Igazgatósága.
Tolnay. Hazay.

Müller Testvérek, Budapest. Vegyészeti gyár. Tinta, tus és aquarell-festék gyártmányaik a legjobbak.

Weisz Salamon Budapest, Népszínház-utca 25. Ajánlja nagy raktárát üveg, porcellán és lámpa árukban. Épületüveges. — Képrámák nagy választékban.

SZENÁSY. ÉS
ÁRPÁD DMKE.
MAGYAR
RAJZKÖRZŐI A LEG-
JOBBAK
MINDEN JOBB PAPIRKERESKEDÉSSEN KAPHATÓ.
FŐRAKTÁR. BUDAPEST. IV. FERENCZIEK-TÉREN

A már 32 éve a kerékpár-világot uraló eredeti angol Helical Premier és The Champion kerékpárokat, dupla harang csapágygyal, 3 évi jótállással, minden árfelemelés nélkül szigorúan az eredeti gyári áron 12 és 15 koronás részletekre adjuk és

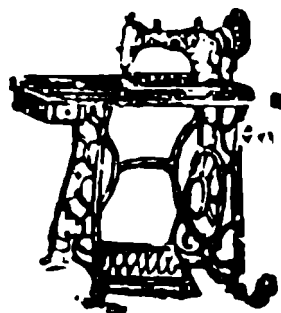

kerékpár-alkatrészeket

az egész világon létező összes kerékpárokhoz (külső és belső gummik, nyergek, csengők, pedálok, kormányok, lámpák, láncok, conusok, csészéket stb.) óriási forgalmunk következtében 30% áreszállítással szállítunk vidékre bárhová.

Elsőrendű SINGER varró-gépeket

szigorúan az eredeti gyári áron 75 koronától feljebb, 6 évi jótállással szállítunk havi 8 és 10 kor. részletre.

Láng Jakab és Fia kerékpár és varrógép nagykereskedők.

Budapest, József-körút 41. Flóközlet: Baross tér 4. Javításokat saját műhelyeinkben olcsón és szakértelemmel csinálunk.

Diszárjegyzékünk 1000 képpel ingyen és bérmentve.

Pártoljuk a honi ipart!!

Az igaz magyar gazdasszony nem küldi már ruháit külföldre tisztítás és festés végett, mert

Beierl József

műfestő és vegytisztító

Budapest, VI. Király-utca 8.

az udvarban

a legjutányosabban és legpontosabban vegytisztít és fest bármilyen uri és női szövet-, selyem-, bársony- és csipke-ruhát. **Csipke- és szövetfüggönyök tisztítása.** — Vidéki megrendelések gyorsan, pontosan és jutányosan eszközöltetnek.

Féüzlet:

Budapest, VI. Király-utca 8.

az udvarban.

Gyűjtőtelep:

Budapest, IV. Múzeum-körút 31.

Ujpest, Kemény Gusztáv-utca.